

კაჟა ეტზისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

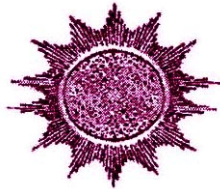
2020

საქართველოს მწიგნობართა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 60

2020

მთ. რედაქტორი

ზაურ ამილახვარი

იურიდიულ მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი, საქარ-
თველოს მწერალთა, მეცნიერთა
და საზოგადო მოღვაწეთა
საერთაშორისო აკადემია
„ქალდეა-საქართველო“-ს
აკადემიკოსი

© ვაჟა ევრიხელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. პოლიბაოვსკაიას №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-867-0 (60 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ღმერთის მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღმსანდრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაშვილი“, ფილოზოფ ტიუტჩევის ღმერთი და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ღმერთის მომცველი ერთტომეული – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალმუნაბი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძეგლია იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ღმერთი დასტაგებული.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცენიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწესა ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალატიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლობელისა და „დიოკურია 2005“-ის, მშვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მშვიდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრეზიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამეცნიერო აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის,

ავსჯანდრობის მმართველობა აკადემიის პრეზიდენტი-აკადემიკოსის, სპარტოველეს განათლებისა და სპარტოველეს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდენტის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს პოლიგრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეტი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბრუნდა დასაბუჯდა ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანტიკომედი, აბრეთვე, პრეზიდენტის მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საზოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „სპარტოველეს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნათა და ლილი. იგი – მძვინვარე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

კოეტის ასტრომეული „კონსიუმი კოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, დემეტრი არ მიუყვანს რომ ვეზა-დარო. ბავხარ ზღვის დღეს და ნაზ სიონსაც, რომ ახანჯარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა კოეტის ზღაპრული კონსიუმი „უსაღმუნები“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტოვებულია „ბაჯალო“, ოქროს ყვავი ჩანგული, ოცდაათოცმეული წავიკითხე, ჩემი ძველი ახრ რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე კოეტს არა ვბავს...

ის პრესტიჟიული კოლხეთის „ქუტაია“, არსის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელიც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, პელაგომა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

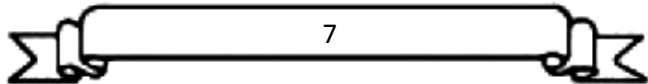
დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოდარაჟი მუხაა, რომლის ცადავოვილ ტოტეზე, კოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნების“ იბაგვიუვლომელი ასტრომეული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმიქრილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათოცმეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ლეგენდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითხია.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი კოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...
კონსიუმი კი...
დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გველუქავი მისწოლია... მათ იცინან იმ იწყება დღემდევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

კოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მენდინერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცივად შეხვდი ყოველ ძეგას, ყოველ კაბეგას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მაბიერ

(გაგრძელება)

პოეტის ლექსების არსი გამოხატულია მხატვრულ იდეებში, და არა გარეგანი ფორმის თვითნებურ კონსტრუქციებში:

*

ზეიმობდა ბუნება...

და ხარობდა მთაველი —

გაზაფხულის შემოსვლას.

ცას მზის სხივი ემოსა,

როგორც ოქროს კრაველი“.

ან

*

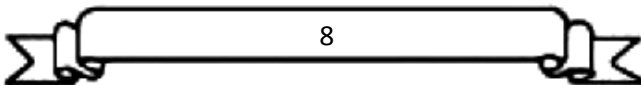
ყაყაჩოები!

მიდამო რომ გააოცონ,

აქ, კრწანისის ველზე —

ისევ,

ააგიზგიზებენ კოცონს“.

ვაჟა ეგრისელმა თავის პოეზიაში გამოხატა სამშობლოს სული, მისი ყველაზე დამახასიათებელი, განუმეორებელი თვისებები. მან მთელი სამყარო ააღაპარა, აახმაურა. იგი პატრიოტული განწყობის პოეტი გახლავთ და მთელი არსებით მამულის უანგარო სამსახურში დგას:

*

„შენსკენ მიპყრობილ ღია თვალებში —
ჩამეყინება შენი ცა და შენი ბორცვები.

და —

საქართველოვ!

შენ მოგიკვდები.

გაჩენის დღიდან შენზე მლოცველი“...

ვაჟა ეგრისელის გაზაფხულის ყვავილები და ნაკადულები ოდენ სინაზისა და მოვარდნილი ვნებების განსახიერება როდია. იგი ეროვნული შტრიხებით იხატება და ეროვნულ ფენომენად აღიქმება.

*

„ისმის ჩურჩული იაიების

და ჩანჩქერების

ცივი ბლავილი.

სიმწვანეს ტირის სივრცეები,

ვითარც ალოვ.

და გაზაფხული ათოვს ყვავილებს —
მამულისათვის დაცემულთა
სასაფლაოებს“.

ამ ლექსში პოეტმა ერთი ამოსუნთქვით გვაგრძნობინა მამულის სიყვარულის მძლეთამძლე ძალის მარადიულობა. პატრიოტული მგზნებარება, სამშობლოს, მამულის სიყვარულის დიადი გრძნობითაა გამორჩეული პოეტის ლექსები: „აახმაურა ტყის სიმწიდე“, „დავბადებულვარ მაისის თხუთმეტს“, „ცაზე ბრწყინავდა შარავანდედი“, „ალუბლის ტოტი“, „სილურჯეს მორცხვად ილიმის ია“, „შენით ვიწყებ“, „მოვლენ მერცხლები“ და სხვა.

ვაჟა ვერისელისათვის პოეზია სტიქიაა, სიმღერა, სულის ქნარი, შთაგონება, რამეთუ ჭეშმარიტებაა „გაიკეთე ახალი ქნარი! შენი ახალი სიმღერანი ახალ ქნარს საჭიროებენ! განიკურნე სული შენი ახალი სიმღერებით (ფრ.ნიცშე) ასე იტყოდა ზარატუსტრა.

დაუკვირდით რა შთამბეჭდავად დაუხატავს პოეტს უძველესი კოლხური ეზო გაზაფხულზე. რა ძალუმად ღერს ლექსში გაზაფხულის, სილამაზის მონატრება, რომელიც აკაცობის იალქანის მეტაფორულ სახეში აღიქმება:

*

„აღუჩას და ატმის ყვავილს
ჩამოცვენილს —
ბაღში ბლომად.
ქარი სადღაც მიაქანებს —
ჩემი ეზო მოჰგავს ხომალდს
აკაციის —
იალქანით.“

მართლაცდა, რა გრძნეულობითაა ჩატეული გაზაფხულის ძღვევამოსილება ამ მცირე მოცულობის ლექსში. ეს ლექსი გასაოცარი ფერწერული სურათია მშობლიური ეზოს მხატვრული წარმოჩენის თვალსაზრისით.

პოეტს უყვარს თვალწარმტაცი, ხავერდოვანი ფარჩეულით მორთული გაზაფხული... პოეტის სული გაზაფხულის მზის სხივებივით უხვია და შუქმოელვარე...

ბუნების წიაღში, ყაყაჩოებისა და გვირილების სურნელით გაბრუებული პოეტი გულის სისხლით წერს შთამბეჭდავ სტრიქონებს:

*

„ეისრისტეხით ჩამორბოდა მთიდან ბილიკი,
წვიმდა,

წვეთავდა მზე და სიმწვანე —
ვაჟას ღვიიდან,
ვაჟას ღეკიდან.

არაგვი იწვა მთის აკვანში, როგორც ენება,
და ცისარტყელა ცაზე ეკიდა —
შვიდფრად გადაჭრილი ვენებით!“

გაზაფხულის ყვავილები, ბალახი- ბუჩქი, თითო-
ეული ღერო აქცია პოეტმა ინტერესის საგნად. ქარი
და ფოთლები საოცარი ძალით აათრთოლებს პოე-
ტის სულს:

*

„ჩამოქურუხდა ცის სიმყუდროვე,
ღრუბელს გაუწყდა ძაფი

მომეჩინის

და სივრცეს მეხი სტყორცნა

ტიალი.

ქარმაც კუთხეში

მოიმწყვდია რემა ფოთლების,

თითისტაროვით მერე უცებ დაატრიალა“.

ვაჟა ეგრისელი გვაზიარებს ადამიანური ფიქრის
უსამანო შესაძლებლობებს. პოეტურ ენაზე მიგვახ-
ვედრებს საიდუმლოებით მოცულ, თვალშეუდგამ
ქვეყნიერებას, რაც განუსაზღვრელ გავლენას ახდენს
მიწიერი ყოფის მთელ შინაარსზე. ნათელზიარებული
მგოსანი ადამიენთა არსებობას აღამაზებს, აბრწყინ-
ნებს ლამაზ აზრებს და იღებებს:

*

„ცის სამრეკლოში შემდგარი ღამე,
ისევ არისხებს
მნათობთა ზარებს,
აღსავლით ცისკრის ირწევა ანძა
და ისმის ლოცვა:

— ქოგუაღე ღორონთ
სქან ოროს!

ცისკენ მზირალი დიდი ცაცხვი მიაგავს ტაძარს
და მკვდრებს უგალობს

„სულთათანას“

ჩიტების ქორო“.

ჭეშმარიტებაა ის, რომ აბსტრაქტულმა ხილვებმა ბევრი შემოქმედის ენერგია დაფანტა თავის ქმნილებებში. ლექსი „ატმის ხე“ გვაწვდის პოეტური ენერგიის მიმართულებას, როდესაც პოეტი თავის თავში გრძნობს ამ სიტყვების იდუმალ შინაარსს და ამით გვიდასტურებს ახალი პოეტური ფენომენის არსებობას და გვაწვდის მამულის სიყვარულის, სიცოცხლისა და სათნოების ძალმოსილების დიადი შეგრძნებით:

*

„სამამუღე რქა ქართული ვაზის —
ლოცვად მიჰყვება
ზეცისკენ ხარდანს,

წყარო სიცოცხლედ აქაც უგლის.
და ჩემი ბაღის

შესასვლელ კართან,
კვლავ დგას ატმის ხე —
ყვავილების
დაქანცული“.

პოეტის ქმნილებებში ყვავილები რომანტიკული
იდეალებია, რაც დედის მოგონების სევდას უმძაფ-
რებს:

*

„შორს

ქარები ყაჩაღები,
ქალწულ ხეებს ატიტვლებენ,
აქ კი კოცონს აჩაღებენ
მიხაკები და ტიტები.
ცას ახველებს და მიზეზობს,
წუხს კამა და ანისული,
დედა არ ჩანს...
ოსრავს ეზო,
დედის ფიქრით დანისლული“.

ჩემი ღრმა რწმენით, ეს ტკივილიანი გულის
მწუხარე მონოლოგია, მაგრამ ტკივილიან გულს ენუ-
გეშება მიხაკებით და ტიტებით აბრიალებული კო-

ცონი, როგორც სიმბოლო მშობელი დედის მარადიული სიცოცხლისა.

ვაჟა ეგრისელის პოეზიის განსაკუთრებულობა, მხატვრულ სახეების თავისთავადობა მიგვანიშნებს იმაზე, რომ პოეტის მიერ დახატული ბუნება, გაზაფხული და გაზაფხულის ყვავილები რომანტიკულ-სიმბოლისტური ტრადიციების გათავისების ჭეშმარიტი ნიმუშია, რომელიც ეროვნული წიადის მასაზრდოებელი წვენიტ საზრდოობს. იგი ის პოეტია, რომელმაც თავის შემოქმედებაში მთელი გულწრფელობითა და სისავსით გამოხატა აწმყო, წარსული და მომავალი. მას ღრმად აქვს გაცნობიერებული, რომ მზე ხელოვანში უნდა იყოს. რომ პოეტი თავად მზეა, რომელიც ყველას ათბობს და დიადი აზრებით აბრწყინებს. პოეტის ლექსებში მშვენიერება, სიკეთე, აღფრთოვანება, სიწმინდე, იღუმადლება და თავისუფლება ერთობაში მუდაუნდება — ამ ერთიან ასოციაციაში იყრის თავს, როგორც გაზაფხულის მაუწყებელ ატმისა და აღუჩის კვირტებში. მისი საკვები, სასიცოცხლო წვენი პოეზიაა. პოეზია ამ სიტყვის თამამი და გაბედული, მართალი გაგებით:

*

„მზედ რომ ავვარდე მამადავითზე —
მომივლის ჟინი,
ვითარც იაშვილს;

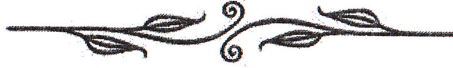

რადგან დღე და ღამ —
იდუმალი
ხმათა ფარჩებით,
ვიღაც მეძახის გეჰენიაში...
მე არსად წავალ...
მე აქ მინდა...
მე აქ დავრჩები“ —

ამბობს პოეტი და ძალდაუტანებლად ამკვიდრებს მამულის, სამშობლო ქვეყნის სილამაზეს ჩვენს არსებაში, რამეთუ თვითონ მთელი არსებით ამ სილამაზით გულანთებული ყველაზე უფრო მძაფრად განიცდის მას. პოეტის შემოქმედება ესაა სიცოცხლის სამსახური, სიცოცხლის, სილამაზის გადასარჩენად. ზრუნვა ეროვნულ მეობაზე, ზრუნვა ადამიანის თავისუფლებაზე, მის ნათელ და უღრუბლო მომავალზე. ამიტომაც:

*

„ვით უბადრუკი ჟამთა დინება,
წარმავალია
ქვეყნად ყოველი
და დრო არ გვრჩება
საკუთარი
ბედის გლოვისთვის
მაგრამ... მე

მტკვრისპირ ვიდეგები,
ვით სვეტიცხოველი,
ქართულ მიწიდან ფეხს ვერ მოვიცვლი“.

ვაჟა ეგრისელის პოეზიას იშვიათი თვისება გამოარჩევს, იგი ისეთივე უშუალოა, როგორც ბუნება, რომელიც უშუალოდ აღქმულ რეალობას უმდერის და გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ პოეტი მთელი არსებით მხოლოდ ქართული სინამდვილის წარსულით, აწმყოთი და მყოფადით ცოცხლობს და სუდდგმულობს. მხოლოდ შეიძლება ყოველგვარ მიწიერში ზეციური შევიგრძნოთ, რეალურში სასწაული და ფანტაზია ვიხილოთ. პოეტი გაზაფხულის მოვლინებით გრძნობს ხასიათს, ინდივიდუალურ თვისებებს და ამიტომაც აღფრთოვანებული ამბობს:

*

„მოვა აპრილი...

ცა გაზაფხულის,
მხრებზე გადიერის ცისარტყელას
ფერად ნაწნავებს.
ავლენ დღეები ხეებზე და ფოთლებს ამწვანებენ...
სიცილის ჩქერით
მზე პირს იბანს და...
წვიმას უსველდება წამწამები“.

ან:

*

„გაღვიძებულ ტოტებზე —
ჩუქურთმიან ბუდეებს
სიმღერებით იწნავენ.
და პაწია ნარჩიტებს,
ბელურებსა და წიწკანებს —
ნისკარტებზე ჰკიდიათ გაზაფხულის სიმწვანე“.

ან კიდევ:

*

„მზით და ბალახით შემოღობილი,
შემოფარგლული ფრთითა და კუდით.
ღარიბ და...
ციცქნა გლეხის ქოხით —
ჰკიდია ხეზე ბელურას ბუდე,
და შიგ აპრილის მზით დაჭორფლილი —
სამიოდ კვერცხი განძივით უდევს,
საწყალ ბელურას“.

პოეტი გაბედული და მართალი პოეზიით დაუფარავად გვიმუღავნებს ფარულ და თავჩენილ პოტენციას, პოეტური ინტონაციების ხვეულებში იკითხება არა მარტო პოეტის სულიერი მდგომარეობა, არამედ სულის მდგრადობა. პოეტს გაცნობიერებული აქვს, რომ იგი მემკვიდრეა უსაზღვროდ მდიდარი სულიერი კულტურისა და დიდი წინაპრების მხრებით მოტანილი ეს სიმდიდრე წყაროსავით კვებავს მის ფესვებსაც;

დიას, „ეგრისელის პოეზია – ზღაპრული ფენიქსივით, დიდ წინაპართა ფერფლად ქცეული და მიწვეული სულის საგალობელიდანაა აღმდგარი“...

„ვაჟა ეგრისელის ლექსები ერთობლიობაში საქართველოს წარსულზე, აწმყოსა და მომავალზე დაწერილი ჰიმნია, ერთ ძარღვზე ასხმული ეროვნული გიგანტური პოემაა. აზრით და ფიქრით ნაშენები ციხე-სიმაგრეა და მას უამთასველა ვერას დააკლებს“.

„გვაქვს უთვალავი ფერითა“ – ამბობს შოთა რუსთაველი და ეს სიტყვები ზედმიწევნით მიესადაგება ვაჟა ეგრისელის მრავალფეროვან შემოქმედებას, რომელშიც მთელი სამყარო სუფევს და მას აძლევს დღთაებრივ ძალას და მიმზიდველობას“.

და მაინც, უპირველეს ყოვლისა პოეტი ბუნების მოწაფეა. ბუნების აჭრელებული და მრავალფეროვანი სურათი მისი შემოქმედების წყაროსთვალია, ის, როგორც ყოველი ჭეშმარიტი შემოქმედი და დიდოსტატი, არავის არ ჰგავს, მაგრამ ყველა დიდ შემოქმედთან სულიერი და ხორციელი ნათესაობა აკავშირებს:

*

„გაზაფხულზე შენი მთები
ყვავილების გიფენს ნოხებს...
და შენ გრგვინავ არაგვივით,
რაც დრო გადის, ხმას იბოხებ.
ასპარეზად მთა არ გყოფნის,

რადგან ლექსის ზვავად მოხველ,
 თვალხილული წუთისოფლის,
 — თვალდათხრილო მემბობსევ“.

(„ვაჟა ფშაველას“)

პოეტს ასულდგმულებს და შთააგონებს ქართუ-
 ლი სული. მშობლიური საქართველოს გაზაფხული.
 მისი მზე და მთვარე, მისი ვარსკვლავები აცოც-
 ხლებს და მშობლიური მიწის სიდიადით აღფრთოვა-
 ნებული ამბობს:

*

„ათასწლეულთა ბარე ორიდან,
 მე მას ვუძღვრი,
 იცით ვინც არი,
 ვისი სიცოცხლის მე ვარ მსურველი.
 ვინც არის ჩემი დასაფიცარი,
 ვისიც მწვავს ტრფობა
 განუკურნელი“.

ადამიანის სულის უკვდავებას, ადამიანის ფიქ-
 რსა და რწმენას ეძღვნება ლექსი „გაზაფხული“.

*

„გაზაფხულია
 და აღუჩები
 პონტოს ნაპირზე თეთრ აფრიან ჰეგანან

ხომალდებს —

ლაზების და ჰენიოხების,
ხოლო ფაზისთან პატარა ბორცვი —
აკადემიის მოჩანს კათედრად.
სხვა არაფერი...

არც სასრული და არც საწყისი
ტალღა ჩურჩულებს: ეჰ, კოლხეთი
რამ გაათეთრა?

ნაპირი ტირის: ალბათ დარღმა ოქროს საწმისის“.

აქ, ამ ლექსში, დიდი ხნის დაგუბებული ნაღვლიანი კითხვაცაა და წუხილიც კოლხეთის დიდებული წარსულის გამო. ვაჟა ეგრისელის ლექსი გზას გვიკვალავს ხილულ განზომილებაში უშუალო ფაქტების მოშველიებით, მართლაც, მხოლოდ ძალზე ღრმა და ძლიერ სულს ძალუძს გამოთქვას ის, რასაც ფიქრობს და განიცდის, მხოლოდ მას, ვისაც გულით უყვარს სამშობლო, ხალხი, ერი და საზოგადოება, ხელეწიფება ატაროს თავის წიაღში წარსული ეპოქები და სწყუროდეს ახალი და დიადი:

*

„კიდევ ცოტა და...

მოვა აპრილი
და ჩემი კოლხეთის ცაზე
ულურჯესს —

დაიხურავენ თავშალს იები.
ამოაფრენენ ბუდეებიდან —
მწუხრის გალობას
მაფშალიები“.

ან:

*

„კრწანისისა და ორთაჭალის მზიან ბაღებში
ისევ ჰყვავიან
თეთრი ნუშები
და გარდასულთა
სევდიანი ქრიან ქარები...
თბილისის,
ცეცხლით დამწვარო კარებთან,
მზის თაიგულით დგება დილა
და... იშმუშნება“.

პოეტმა იწამა საკუთარი ძალმოსილება, იწამა
იმ რწმენით გოლიათ მთებს რომ ძრავს ხოლმე, მისი
შემოქმედების სახით ჩვენ საქმე გვაქვს ჭეშმარიტად
ჰარმონიულ, ღრმა და ვრცელ სამყაროსთან:

*

„საუკუნეთა ნაპირს ასკდება
და ჩვენს ბობოქარ მკერდზე
ხმიანებს.
ზვირთთა კი არა,
ფიქრთა ზვინები

ქარს მინდობილი ვარ ოკეანე,
თვალეებში დედამიწა –
ჩამშტერებია დაჟინებით“.

რა დიდი პოეტური ენერგიით არის დატვირთული ეს სტრიქონები, რა დიდი ძალისხმევაა, გვეჩვენება, რომ მხოლოდ ასე ვაჟა ეგრისელს შეუძლია თქვას!

*

„ზაფხულ და ზამთარ,
შინ და გარეთ,
ყველგან და მუდამ:
მე საქართველოს ცა მახურავს –
ნამუსის ქუდად!“

ან:

*

„გალობათა ციხე-კოშკი ავაშენე,
ვთქვი: მის მცველებს
მეც ვიპოვნი.
რომ დამპყრობელ ჟამს ებრძოლოს, ვითა ყვენს.
და... ზღვა

ზვირთთა მეციხოვნით,
ჩემი წიგნის ქონგურებზე დავაყენე!“

პოეტი ღრმა შინაგანი სიხარულით გრძნობს ხელოვნების, პოეზიის ძღვევამოსილებას, მის პოეტურ ხილვებს უნიკალურ მხატვრულ ფანტაზიაში აქვს ფესვები გადგმული და უდიდესი რუღუნებით ქმნის დიად წიგნს — ცხოვრების წიგნს. სამშობლო ქვეყ-

ნის დიადი მომავლის რწმენითა და სასოებით აღვსილი შთავგონებით ამბობს:

*

„იმედის ქვით... და

უზარმაზარ რწმენის
ლოღებით,

ვითარცა მცხეთა, მეც ამიგია –

ჩემი სამშობლოს მომავალი,

აწმყო,

წარსული.

ჩემი სიცოცხლე –

დიდი წიგნია –

დღისა და ღამის ყდაში ჩასმული“.

ციალა მუსხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,

პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა

აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწყვეტი წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ეგრისელის პოეზიაზე)*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

ამოუღამდა თვალები ლოდინს
და უშენობას

წუხს არემარე,

მოდი, ო, მოდი

იასამნის თეთრი ფეხებით.

მხოლოდ,

სევდიან მოგონებებს

სულში მთვლემარეს,

გთხოვ, გევედრება,

ნუ შეეხები.

1971

სიწუმეს მძევლად დაგუტოვე ოღა
ფიცრული,
საგზლად ვიკმარე თაგორი და
ბრძენი ოვიდი.
და შენთან, როგორც ძმად შეფიცული,
ზღვაო, მოვედი,
შენზე ძლიერს ვის ვიპოვიდი.
მზისებრ დაგყურებ მაღალ მიზნიდან,
ვკოცნი შენს ტალღებს,
ვით მშობლიურ მიწაყალოს,
შენც მიწასავით გულში მიკრავ.
შენსკენ მიზიდავ,
უსაზღვროება და სიცოცხლე რომ
შემაყვარო.

1965

კოლხეთი

მანდარინის და ფორთოხლის
შუქი ჩამდგარა
ღურჯად გარდაცვლილ ჭაობების
ღია თვალეში;
და წუხს წარსულში: მაღარია,
კოლო, ციება. მადლობა უფალს!
გვიან, მაგრამ
მაინც მოგვხედა.
მამულზე დარდით გათეთრებულ
აკაციებით –
გათენებულა ჩემი კოლხეთი.

1958

ღამის ჭიშკართან,
აყეფებულ შარაზე სოფლის,
სარკის პატარა ნატეხივით აგდია გუბე,
შიგ ფესშიშველი გოგო-ბიჭის
თამაშობს ღიმი –

როცა იელვებს,

როცა მეხი გასძახებს

ღრუბლებს

ზაფხულის მოსვლას

ზარებით...

წვიმის.

1972

სიცოცხლის მწვანე ბილიკს მიყვები
მოწყენილი და ფეხშიშველი

ვაუას ქუჩივით,
და ნაღვლიანად შეღამებას

სტვენენ შაშვები.

მე კი დროდადრო ჩემს მშვენიერ
ბედს თუ ვუჩივი,

მისი ბრალია,
რად მემალვის,

ასე რატომ მეთამაშება.

1968

1941 წელი

ასჯერ ვახსენე,

ასჯერ დავთვალე,

ვინც წავიდა და ველარ დაბრუნდა,

და ოცდაათი წელი გავიდა...

ვინც დამავიწყდა –

მათი ხსოვნა კვლავ მითვალთვალე

ცივი სანგრიდან

და წარსულის ჭუჭრუტანიდან.

1971

ღამეა. ისევ ზღვასთან გავსენე,
და მთვარის შუქზე
ნაზად გავხსენი
მოგონებებით სავსე ლუსკუმა:
შენი სხეული ზღვად ამობრწყინდა,
როგორც ტიარა,
და სული წამით მას ეზიარა,
მერე ყოველი
დავიწყების შთანთქა
უფსკრულმა.

1957

ისტორია

მოსუცი მთვარე და ვარსკვლავები
მიწის ძმაა

და მიწის ტოლია,
მიტომ ხელგაშლით ეგებება,
მზეო,

ცა სტუმარს...

მაღალ თარიღთა

ულრან ტყეში
წევს ისტორია,
მკვდარი ომები უდევს სასთუმლად.

1968

რუხის ციხესთან

მომხდურთ თავები პანტა ვაშლივით
თურმე ცვიოდა
ციხიდან და აკროპოლიდან, –
ქვა დახვედრია აქ, როდესაც სეტყვა
მოვიდა.

მითრიდატეს თუ აიეტის შტოზე ნამყენნი –
კოლხეთის წარსულს მილამპრებიან.
ჩვენ აქ მტვერი რომ

გავადვიბეთ და ავაყენეთ,
მტვერი კი არა, მამულისთვის –
მტვრად ქცეული წინაპრებია.

1967

სამშობლოს მიეზი

ღამის ამღვრეულ ოკეანეში

ვარსკვლავების ცისფერ ღინებას
ეფარფატება ჩემი ღანდი,

ვითარცა ღაღღა.

ჩემს ქართულ ცაზე

ბუმბერაზ მთებს შეუდგამთ მხრები

და ეწევიან მაღლა,

სულ მაღლა...

1984

ფიქრები ღამით უფრო ღრმავდება,
კივის სიშორე: –

სიყვარულის

“შეიბ მახვილი!”

და დავიწყების შმაგ ქარებთან ქროლვას
მოეშვი.

გათენების ჟამს,
ვით სინათლის

შორი ძახილი,

შენ გამოკრთები ჩემს მოწყენილ

სიმარტოვეში.

1967

ჩემი რწმენა

სულ უმიზეზოდ და სულ უბრალოდ
ბევრჯერ სიმაღლე –

უქციეს სისქედ,
ქვამარილივით ჩემი რწმენა

ბევრჯერ დანაყვს
და მაინც მუდამ მიიწევს

ცისკენ –
ბუხრიდან ამოსულ კვამლივით ამაყი.

1968

სულთანათი

დაბოლოს, უამმა ერთად ჩაკრიფა
დამის წყვილიადში:

ქსელის მბეჭველი
და მტერთა ძვლებზე ხმლების მღესავი,
მათ ციხე-კოშკთა დაცამლეწველი.

ახლა დაღლილებს
შუბლშეკრული მთვარე დაჰნათით
და შორეული ხმები

ამშვიდებთ
ხსოვნის ტაძრიდან მოფრენილი
სულთანათი.

1984

შენი სინათლის დგება უკუნე

და სიახლოვეს

კივის სიშორე.

მხრებზე გაყრია ვარსკვლავების ღამე –

ქვიშორი

და ცისქვეშეთში სილამაზეს სწუხარ

ნინველი,

ასე ჭკვიანი,

ასე კარგი,

და საკვირველი,

არსად არ იყავ,

ეს მე თვითონ გამოგიგონე.

1966

მზემ ჩაიმუხლა...
ნეპტუნივით დელვას ვიუნჯებ,
ზღვის იაღაღზე ქარიშხალი ვერძებს
მოდენის,
რომლებმაც შორი გზები
გათელეს
და მიუვალი ციხეები ლეწეს რიფების,
ბოლოს ჩვენსაგით,
მათი მძლავრი ხმათა
ნათელი
მარადისობის სიხუმეში ჩაიკრიფება.

1967

მივიწყებული საყდარი

ცად არ წასულან,
გალავანთან ყრია ლოცვები,
საკუროთხეველთან
მლოცველივით ჩურჩულებს
ქარი.

სალიტანიოდ აღარ მოჰქრის
მწუხრის კარგბა,
და ღვთის ცრემლივით
ჰკიდია ზარი,
გადავიწყებულ საყდრის კარებთან.

1986

შენი ღუმილი

იასამნების ღურჯი გალობა
მთვარეულ გზებით

მიედინება...

შენ შორს ხარ,
გულმა სიახლოვე კვლავ დაიჭინა,
და სიყვარულის
მაღალ ციდან შენი ღუმილი
ჩემთან ჩამოდის
მნათობების
ფერმკრთალ ყიჟინად.

1967

მთები ქარიშხლის
 ჭიშკრებს კეტავენ
და არ უშვებენ საბალახოდ
ღრუბლების ჯოგებს,
ხოლო ჩემს დღეებს
 მიაქვთ ზღვების
ვეება დელვა
გახეხილი აქვთ ხარივით ქედი.
 უხარია და...
ვხედავ ისევ ყასიდად მწყევლის
 ჩემი კეთილი
და ღმერთივით მოწყალე ბედი.

1963

გლოვის მეუფე

ვარდ-ყვავილებით გადახურული
მცირე ბორცვები
სიხუმეში დგანან ქოხივით.
უსინათლოებს, ღამის ფსკერზე
ნათელს მზე უფენს.
და ...უამს ცისკრისას,
მწუხარე და წელში მოხრილი
სასაფლაოზე დაბრძანდება გლოვის
მეუფე.

1961

იდუმალების შორეული
რეკენ ზარები და მიღვიძებენ
მძინარ ჭრილობებს.

ფიქრები დღეებს
აზანზარებენ
და სივრცეებში ფრთებს შლიან და
კვლავ ყვავილობენ.
მისმობენ მთები:

წყურვილი გკლავს
და ვიტანჯებით;
ტირიან ზღვები: ჩვენ კი დეღვა
გეახრჩობს რა რჯული...

შველა არ ძალმიძს,
მე ვარსკვლავთა ოქროს ჯაჭვებით
საქართველოს ცას ვარ მიჯაჭვული.

1970

მოთმინების ცივ ურემზე შებმულს,
უბედობა, წუხილი და ოხვრა,
ლომურ ქედზე უღელივით მედგა,
და დღეს, როგორც დაკარგულმა ძროხამ,
ჩემს კარებზეც მოაბლავლა
ბედმა.

1974

ლექსის კაცი

თავსასთუმალთან
ვეფხის წიგნი ესვენა ხატად,
ამბავი ამბავს მიჰყვებოდა
ცრემლთა მოხეველი,
ნათელმა ბავშვმა იგრძნო გრძნეულ
სტრიქონზე ჯვარცმა
და ლოცვად დადგა
ქართულ სიტყვის
საკურთხეველთან,
მერე ამაღლდა, –
იქცა ღმერთად...
და ლექსის კაცად.

1971

სიმყუდროვეში სძინავთ უფსკრულებს, –
ზღვის ამბორით და
ბნელით გაღეშილთ,
და მწვერვალები რომ სჩანს შორიდან,
თითქოს ქათქათა აფრიანი
არის ანძები, – შორს,
დავიწყების ოკეანეში
მშვიდად მიმავალ საუკუნეთა.

1969

ქარებს გადმოაქვთ წარსულიდან
ცივი ციაგით:
მეგრელი დედის შეცხადება...
ცხენით თქარუნი...

ბავშვის ტირილი...
შუბლშეკრული მთვარე –
კეთილი...

ანძების რწევა...
თურქ-თათართა ხმები ტიალი...
მიწის მკერდიდან თავაწყვეტილი
ლაშდარენილი ზღვა – ზვირთების
ჯაჭვის ზრიალი...

1970

სადღაც უჩემოდ მიდის შენი გზა
და დარდის ქოხის

ჭუჭრუტანიდან
ხელდაკრეფილი, მოწყენით ვუმზერ,
ცვივა დღეები მკვახე და მწიფე.

და ნაიარევ პატარა გულზე
მოგონებების მწვანე ფოთლებს
ვიფენ და ვიფენ.

1969

ხსოვნის სანთლებით

ჩემი კითარა დაობლდება

სამარადისოდ,

ქარებს გაყვება –

დღენი ჩემი, როგორც ტიარა,

წუთისოფელი, როს ამიკრავს

ნაბადს და გუდას

და დავიკარგე...

მაშინ, ძმებო!

სხვაგან კი არა,

ხსოვნის სანთლებით –

ჩემს თბილისში მეძებეთ მუდამ.

1979

ველარ დავლაშქრე ჩემი დღეები,
ველარ ავანთე ოქროსფერი
ჩემი სანათი –
შენს დიდ ტაძარში,
წმიდა მამაო!
და ნათლითმოსილს
შორეული
სულთათანათი,
ვინ მხმობს ამაოდ?!

1972

პოეზია სინათლე

მშობელის ღოცვით
და სიცოცხლის
ღურჯი გალობით,
ამ ქვეყანაზე როდესაც ვიშვი,
მაშინ თვალეში,
როგორც სინათლე,
გარდაცვალების
გარდუვალობის
შედგადა შიში.

1978

ენმერქარი

ვერწე და...

თიხა გავაუკვდავე,
ყელზე დავკიდე მზეთა რგოლები
და ხეს ნათლისას

ჩამოვთალე
ღამის მერქანი,

ეს მე ვაქციე
“სიტყვა სოლებად”,

მე ვარ მზის შვილი –

ენმერქარი.

1976

დღიდან გაჩენის

გაჩენის დღიდან,
დღიდან გაჩენის,
ჩემი სიცოცხლის, ჩემი სიკვდილის,
აღარ იქნა და
არ წყდება დავა.
აქეთ – სიცოცხლე...
იქით – სიკვდილი...
მე – შუაში ვდგავარ...

1988

“ჩემს სულს აწვიმს”... და
სულ ერთი წუთით
ვერლენი, –
ზღვათა წუხილის გაღმა,
ჩემსკენ მომავალ დღეთა გემებს
სევდით დატვირთავს...
და აი, ახლა, –
“სულს აწვიმს” და... წარსულის ტალღა
ჩემს სიმარტოვეს ეფერება
ღამის ნაპირთან.

1968

ორი არაბვი

ზვავების მჯიღებს

უფსკრულები მკერდზე იცემენ...

კოპალას ქვასთან,

სიბნელეში, უცებ იალებს

დევების ეში...

მიიმე ლახტი

და სატევარი...

და ჟამს თეთრი და შავი არაბვი

შეუბამს მთების უღელში და როგორც

ყვარი,

ლეგენდის ურემს

ბარისაკენ მიაჭრიალებს...

1967

შაშვის სიკვდილი

სიცოცხლის ბაღში
მიმწუხრამდე მზე იგალობა
და სიმღერებით სავსე სული
როცა დაცალა,
სურომორეულ წიფელაზე ჩამოიძინა,
მაგრამ უეცრად ესმა ძიღში
თოფის დახილი, შეერთა...
თვალები ერთი წამით
კვლავ გაახილა,
რათა იმწამსვე დაეხუჭა სამარადისოდ.

1968

შუამთავში

ამოენთება ხსოვნის ზღვიდან
“ქართლის ცხოვრება”.

ისმის ეიჟინა...

ჩახაჩუხი... წვიმა ისრების.

აჰა, მეც მოველ,

და ნაბიჯით ერთით მისწრებენ:

კოჭლი თემური,

ბულა თურქი,

შაჰი-ნადირი.

და... დგას შუამთა ჩანჩქერივით

დალაღაშლილი და საქართველოს

შუბლგაჩეხილ წარულს დასტირის.

1968

სემირამიდა

დრო არწივივით დასტრიალებს
მძინარ ბაბილონს.

ევფრატის პირას
მკედარ ბაღს სტირის სემირამიდა.
და ღუმს როდოსი, ღუმს სინოპი
და ღუმს ქოსი.

სსოვნა კი დელავს:
ნუთუ ჟამმა ვერ აარიდა მათ სიკვდილი
და...
ბნელი თვალი საიქიოსი.

1964

მონღოლები

ჭიქა წყალივით შესვეს აზია,
მერე ცხელ-ცხელად
საქართველოს გული მოუნდათ...
ფართო თვალებით როცა მტერი
ჩვენსკენ იძროდა,
წამოუფრინდათ ხოხობივით
მტკვრისპირ თბილისი.

– შეერთნენ...

თვალები სწორედ მაშინ
დაუვიწროვდათ,

–

უმზერდნენ შურით... სილამაზე არ
აპატიეს,
მიკაფ-მოკაფეს საქართველოს ცა
და ვენახი,
მაგრამ საფლავში ვერ დამარხეს, –
ვერ ჩაატიეს.

1972

ჩალისფერი დროშა – გორგასლიანი,
ელვის კრთომა – ხმალი დავითფერული,
უამთა სკივრში ვეძებე და ვერ ვნახე,
მხოლოდ გვიან მე ფსალმუნში ვიცანი
მზით გაფოთლილი “შენ ხარ ვენახი”,
გალობანი სინანულისანი”.

2007

ღამე

ცის საშანდლეთში ანთებს
ვარსკვლავებს,
ფერმკრთალი შუქით მოაქვს ფიქრი,
დარდი,
წადილი,
მოაქვს შიში და ვეებურთელა ლანდი
მამონტის...
ქამარში ისევ გაურჯვია
მთვარე წაღლივით
და, ვით მეტყვევ,
უღრანიდან ღამე გამოდის.

1963

ჩემი წითელი საპერანგა

დარდს და სიხარულს ქარიშხალივით
გაჩენის დღიდან

მკერდზე მახლიდა.

ტაღლისსიმება ზღვა მღელვარე

ჩემი ჩანგია.

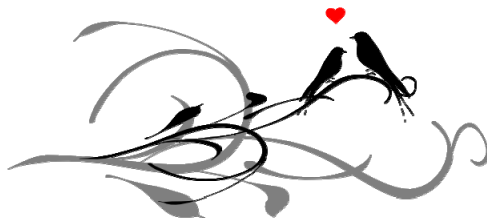
მზე, რომ გადმოაქვს ქარს

ღრუბლების

მაღალ დახლიდან, –

ჩემი წითელი საპერანგა.

1963

სიჩუმი

გასცქერის მთვარე
ვარსკვლავებით გაცოხნილ
სივრცეს,
გაკრთება ელვა სულ ერთი ციდა, –
თითქოს მდინარე ზღვას იქვე ერთვის.
და სიჩუმეში

მოსმის ციდან:
ანგელოზების ფრთის რხევა და
ფეხის ხმა... –
ღმერთის.

1968

ზღვის ტაძარში, სადამოს თუ დილით,
ზვირთთა ლურჯი გალობები ისმის
და ლოცვად დგას სოხუმი

და გაგრა –

დიაოხთა მწვანე სამანებში.

ზღვა უნდოა,

გულში მიკრავს მაგრად,

ცალი ფეხი მიდგას სამარეში.

1964

ქართული სიტყვის ათასწლოვან
ტოტებზე მჯდარი
შენ გიგალობდი
“კაფე-თესეს”, თესდი თუ მკიდი
და ჩემი ფიქრი
შენი სულის
წუხილში ენთო.
დღეს ეს გალობა, მცირე თუ დიდი,
მიიღე ჩემგან
მსხვერპლშეწირვად, მამულო –
ღმერთო.

1985

საათი

სიმყუდროვეში მოჩანს ღამის
თორმეტი ტოტი
და მთელი ღამე
ტოტიდან ტოტზე
დახტის ჩიტი...
და მშიერი, ოქროს ნისკარტით
თეთრ ციფერბლატზე დაყრილ წუთებს
კენკავს
და კენკავს...

1972

ავაზასავით კლდეთა ქიმზე
წეება სიბნელე,
ცა აღარ აჩენს ღაღს და დინარებს,
მწუხარე სახით იხედება მთვარე –
სნეული,
და ზღვასთან ელავს ციციქნა მდინარე,
ვით ტახის ეშვი,
მუხის ფესვზე გადამტვრეული.

1969

ღაჟო

მაშრიყში –

ცისკრის მოვანების დარეკა ზარმა,

და მზე წამოდგა სიჩუმეში,

ვითარცა მახვში

და ზე ასწია შავი ღამის დაბალი ჭერი.

ღაჟო ჩიტი კი...

გაღვიძებულ სიცოცხლის

ბაღში

სიცოცხლის ღამაზ,

უსასრულო

სიმღერას მღერის...

1968

ზღვები

მიწის ვეება ბუდეებში

კვლავ სხედან ზღვები
და ნიჟარები კვერცხებივით
უწყვიათ ფსკერზე და მარგალიტებს
ჩეკენ...

და ჩეკენ...

გრიგალები კი ღომური ხმებით
მორბიან ჩემკენ.

1966

ჩემი ბალობა

რამდენი ჩანგი გადაჰყვება
ქარებს გრიალით,
რამდენი სვეტი...
და რამდენი ყალმის ნახატი –
დაედევნება გარდასულ ქამს
უცხო ფარფატით...
რადგან უფალმა ასე ინება,
რადგან გამჩენმა
ეს მიწყალობა.
“ოქროს საწმისად” პონტოს პირას
წაისილება:
დაუნაზე უფრო უწყინარი
ჩემი გალობა.

1969

ხერთვისის ციხე

დაჭრილ მკერდიდან –
კვლავ გადმოჩქეფს სურო და ხავსი,
ყურს უგდებს წარსულს...

და დახანებით
ესმის შორიდან ყაყანი და... ხეობებს
ავსებს
შავი ლანდები ლენგების და
მამადხანების.

ქრება მირაუი...
და დგას ციხე ძვლებით ნაგები,
არც ერისთავნი, არც ამაყი ათაბაგები...
მხოლოდ წიფლის ხე დგას ქონგურზე,
ვით მეციხოვნე
და შუბლშეჭმუხენილ წარსულს
გასცქერის.

1965

თვლემამორეულ ნაკადულთან
გაქრნენ ჩრდილები,
სამყაროს თავზე
არ ჩანს ღამის ნატისუსალი
და მოლოდინში დგანან ხეები.
და ჰა, ზამთარი ჩამობრძანდა,
როგორც ჰუსარი,
თეთრი მუნღირით,
ყინვის მბრწყინავ სამხრევბით.

1967

ნაქალაქარი

მამულში თესდნენ წინაპრები
ციხე-ქალაქებს...
დიდი ხნის მერე აღმოცენდა
მშობელ მიწიდან
ნაციხარი და ნაქალაქარი...
ჩემი სამშობლო მხარე არის
სილამაზისა.
აწმეოც,
წარსულიც
ჩემთან აქ არი;
ფაცხა მეგრული ისევ ისე მიღვას
ფაზისთან.

1966

ღგას გორგასალი

ჩემს თბილისს ადგას დადაფნული
მთების გვირგვინი...
არსით სულთანი,
არც ამირა
და არც ვასალი.
გამქრალა მტერი და მაწყევარი.
აჲ, ნადირობით დაღალული,
ღგას გორგასალი
და მტკვარი ფერხთქვეშ გასწოლია,
როგორც მწევარი.

1964

ტალღებს გრიგალში უნდათ გაფრენა
და აკივლებულ ქორებს

ბაძავენ. ...

თვალეზდათხრილი ნიუარების

ისმის არია...

განისვენებენ ჩემი ზღვები?

აბა,

რას ბრძანებ!

პირიქით,

მუდამ შფოთში არიან...

1966

მამულო

ნათლით მოსილი,
ბროლის ფრთოსანი,
მშვილდმობილული შენ ხარ ამური,
გვტყორცნი სიყვარულს
და ვარსკვლავებს
ოქროს გირჩებად
და... შენი ტრფობა –
შიგ გულში მჭირს,
ჩემო მამულო!
არ ვიცი,
როგორ გადაგირჩები.

1971

მენარგისება ცა –

თუთარჩელა

და ჩემს სიშორეს წუხს ზესკნელი

და ვარსკვლავები.

ზღაპარში ყვინთავს შავი ზღვა და

ჩემი ოდიში.

“...დრო რა მოკლეა ქალის მკლავებზე

და რა გრძელია მის მოლოდინში”.

1962

პაპა

ოთხმოცს გადაცილებული –
ლაფაროსთან მჯდარი პაპა
ლეგენდების ქსოვდა ბადეს:
– მაკითხაედა ტყაში მაფა,
ადრე,
მე აქ – ოდაბადეს¹.

1962

¹ ოდაბადე – დაბადების ადგილი (მეგრ)

მარადისობის გარდუვალობა,
თითქოს ბობოქარ –
შენს სულს ირთავდეს.

ცა – უსამანო,
ვით ოცნება უცებ ამხდარი.
ვარსკვლავთა მრევლით
სავსე პირთამდე,
შორს მთვარე მოჩანს,
როგორც საყდარი.

1990

ზღაპრული ქვეყანა ყოფილა კოლხეთი

ეს სხვებმა იკითხონ

და სხვებმა იღარდონ,

აღარ გვეშინია ჩვენ

უკან მოხედვის,

ცხოვრება ღრმაა და აკეთებს მონიას,

ზღაპრული ქვეყანა ყოფილა კოლხეთი,

და კოლხებს თავისი კვირბები¹ ჰქონიათ.

1966

1 – კვირბები – დამწერლობა, წიგნები

თუმცა ბევრჯერ შარი-შურით,
მტრობისა და სიძულვილის,
ქარი ქროდა –
შავი შურის,
მაგრამ ძირს ვერ დაანარცხა:
ჩემი სიტყვის წაბლის ოდა,
აზრის ჯარგვალი და ფაცხა.

1969

შენ ხარ ხელმწიფე...
და წყვილადში ნათელს ამეფებ.
მიჰყვები დღეებს მზის კარებიანს.
თუმც ზოგ-ზოგები სიძულვილის
ლაფში ჩაეფლნენ,
შენ საუკუნის ჭუჭყი –
აღარ მოგკარებია.

1994

სიმყუდროვეში კივილზე ელვის,
ღრუბლებმა წვიმა

წვალებით შობეს.

ქარი რომ თმებს იწეწს, შეშლილია.

მთვარე მიჰყვება ვარსკვლავების

მორღვეულ ღობეს,

ღამის უფსკრულში გადაჩეხვის

ეშინია.

1969

თუმც მინავლნენ საუკუნენი,

მწუხრს კი წუხილი

მოაქვს ბატასი.

და ცა ივსება ვარსკვლავების

ოქროს ღუმლით.

ზღვისკარად მოვარე ღრუბლის ატლასით –

თავს კვლავ შეიკრავს

ბედუნივით.

1963

30

ოცდაათი მიილია,
ლერწმისა თუ იის ღერით,
მოჩახახეს ხველები დილებს,
უკვდავებას –
მიიმღერი,
მერანს მიაავთანდილებ.

1971

მოვა მწუხრი და მნათთა ნაყოფით
დახუნძლულ ცის ტოტს
დასაველით დახრის.
დამფროთხალი ელვა კისრისტეხით
ღრუბლებში გარბის.
ვარსკვლავთა ცეცხლზე დგას მთვარის
ქვაბი.
ღამე არაყს ხდის, მოწანწკარებს
სინათლის რახი.

1986

ეგრისელი

შოთრ, წარსულში გაჩენილი,
პონტოს პირას გამოზრდილი,
მტერთა ჩვენთა შემრისხველი.
და ლამაზი, როგორც ხვითო –
ფსევდონიმად “ეგრისელი” –
შეგირჩია ღმერთმა თვითონ.

1961

მე დავებებ საქართველოს

უამთა ზღვაში დამეკარგა...
დამსხვრეული, როგორც შუშა,
მსურს ერთიან გავამრთელო
და იარა მოვეუშუშო,
მე დავებებ საქართველოს.

1992

ლოცვად აღანთებს მთებს ისევ –
დიდი ბექას¹ და ბეშქენის და
ფარსმან² ქველის ქველობა.

ისე არავის შეშვენის,
ვითარცა ვაჟა ეგრისელს,
რომ შეენის ეგრისელობა.

1999

1 – ბექა და ბეშქენ ოპიზრები, ოქრომჭედლები
(XIII ს.)

2 – ფარსმან II – ქველი, ქართლის მეფე (II ს.)

ღამის სარკეში მოკამკამენი,
მზიურ სივრცეთა თანაზიარი,
მთიები,
თითქოს ლურჯი ტბებია.
ცაში რომ გაკრთა,
ელვა კი არა,
წმინდა გიორგის რაშის ნალის
ნაპერწკლებია.

1972

ჩვენსკენ კისერმოღრეცილი:
პარხალი და არდაგანი,
ჩილდირი და მაკრიალი,
ჟანგი რომ არ მოეკიდოს
ხსოვნას,
ისევ აკრიალებს.

1987

სადღაც, იღუმალ სიმყუდროვეში –
დის სტიქსე ელვის

ციებ-ცხელებით.

და ხმელი მოვარე ნავს ჰგავს ქარონის.
იქ კვლავ მოისმის ჭიხვინის ხმა

“ღურჯა ცხენების”,

“ყორნის ჩხავილი” და “მერანის”

ფლოქვთა თქარუნი.

1974

მიმწუხრისას ვარსკვლავები –
 მოესხმება ზეცას პანტად –
და წუხს მთვარის კილალოვე.
 ღღე,
მზეს მზითვად ბნელს გაატანს,
 დილას გააიადონებს.

1976

მოულოდნელად ახლა რომ
მოვარდა ქარი გიჟივით,
ველარ იქმს ის გრიგალობას,
რადგან ჩიტთა ზღვა უივუივი,
არ ღირს შაშვის წვეთ გალობად.

1986

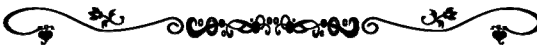
სიმყუდროვეში მირიადი მნათთა
სანთლები,
დილამდე იწვის და იღვენთება
და ლოცვის კვამლში
გვიმძიმს გაძლება.
რადგან გვეგულის ცაში ღმერთები –
ვარსკვლავების
ოქროს ტაძრებით.

1968

სული ედგათ ციური
და უღმერთოდ ვერ ძლებდნენ,
დაბლა,
დედამიწაზე მარად დაუტევარნი:
ცაში “ყუავილს” ეძებდნენ –
იოანე მინჩხი და
იოანე მტბევაარი.

1964

ტალღები

ეს ტალღები –
დაღუპულთა სულებია,
ნაპირს თავს რომ ევლებიან...
და შავი ზღვა, იცი, ჩემო!
შვილწართმეულ კოლხ დედათა
ცრემლებია,
მიტომა აქვს მლაშე გემო.

1978

დღეებს,
ვითარც სამოსს ვიცვლით
და გვგონია ამით თითქოს,
არყოფნის დარღს ვიცილებთ.
თუმც გულს “აქ” მზის ღოღი გვითბობს,
“იქ” კი,
მთვარე გვიცივებს.

1980

ნათელს გალობენ

ჩემი სიცოცხლის ტოტებზე სხედან
და სიხარულს და ნათელს

გალობენ

ისინი,

ვინც მე ეს ცხოვრება გამიღამაზა:

ჩემი ზურაბი –

ფერი ფოცხვერის,

და ჩემი დანი –

შავი ავაზა.

1979

საწუთროს გზაზე საუკუნენი,
შენს სულს უღმერთოდ სვამდნენ,
ზვაობდნენ,
ცრემლი და ოხვრა,
ქრისტე და ჯვარცმა,
შენ აღარც ერთი არ დაგკლებია...
და აი, ახლა,
რომ იფიქროს ქართველმა კაცმა,
ამაზე ფიქრიც დამორგუნველი
და ამკლებია.

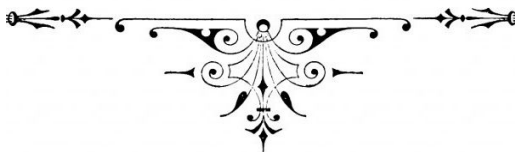
1992

ჩემი ღრუბლები

ზღვა ქარიშხლით და მზით
მოქსოვილი
რომ არ მიყვარდეს,
არ მაქვს უფლება,
რადგან ტალღები მსრებზე ძლიერ
ტორებს მადებენ.
დასავლეთისკენ მიფრინავენ
ჩემი ღრუბლები,
შავი ზღვის ტალღებს რომ გაანდონ
გულისხნადები.

1968

ხუროთმოძღვარი

...და აღაშენა ციხე მტერთა
მიუდგომელი,
საუკუნეთა ხოტბით და ქებით
და შემწეობით თვითონ მოწყალის.
დაშლილი ციხის გაღაგანთან
დაყრილი ქვები
ძვლები მგონია
უსახელო ხუროთმოძღვარის.

1968

ადმოსავლეთით

ღამის ნაპირთან, –
ზღვად ჩასული
მზისთვის ლოდინი,
სიშორის ტოტზე – ცა მოყვავილე,
და უამს ცისკრისას – შორეული,
ვითა ლეგენდა –
მამლის ყივილი,
ძროხის ბღაველი
ადმოსავლეთით დილად შედედდა.

1965

ზღვისკარად ლოცვად დგანან პალმები
და იმათ დახრილ ჩრდილების მერდინს
ეაღერსება ყვავილი კუსმის.
ადის და ჩადის მძინარე ზღვის
ვეება მკერდი,
ქარი კი ჩუმაღ,
დემონივით საკინძეს უხსნის.

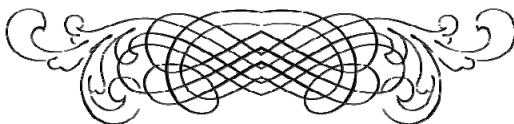
1989

ჩემს აივანთან

ჩემს აივანთან
ჩიტი უსტვენს განმარტოების,
და ხსოვნის ქვაზე
კლანჭებს იღესავს,
რომ კოლხთა წარსულს
ჩასჭიდოს უფრო.
სევდით მოცული
მიდის ღამე ბედუინივით
და ცის ვეება უდაბნოში ვარსკვლავებს
თესავს.

1961

სალამოვდება...

ჭრიალებს მზის

ყვითელი ანძა,

ნარბენ ბავშვივით

ქარს გზადაგზა ეჭრება მუხლი.

იწყებენ წრიალს

ვარსკვლავები –

მთვარის ობლები.

და ჩემს სოფელში შემოდის მწუხრი, –

მაფშალიების და შაშვების

საგალობლებით...

1968

ყოველ საღამოს

მღუმარე ბორცვებს მოსდებია
წლები ბაღახად,
ქაოსს და უკუნს შეუსვენებლივ
ისევ მიარღვევს დღეთა
მარულა,
და ჭრიალებენ ასწლეულთა
მძიმე კარები,
ყოველ საღამოს სასაფლაოს
უმზერს მალულად
დღე ფერმკრთალი და
სიკვდილნარევი.

1985

ბითვალთვალებენ

ძმის ხსონას

წახველ...

სიცოცხლე დაიწყების

ნისლმა დაბურა...

შენ პატარა ხარ,

და წყვილადის გზას ვერ მიიკვლევ,

მიტომ გაქვს ცრემლით სავსე თვალები,

და მეზვენება:

ვარსკვლავების ჭუჭრუტანიდან

ანგელოზები გითვალთვალებენ...

1964

300 აქილევსის ვეება ფარი

ფრთებს რომ გაშლიან ცაში აფრები,
ზღვას უინი უვლის

ქარში გაფრენის.

ღელვის ტაძარში,

ვით მეგობარს, მაშინ შევუვლი,

როცა წუხს ნათელს პირმშვენიერი,

მედეასავით –

ღამე გრძნეული.

ვით აქილევსის ვეება ფარი,

კოლხეთის ცაზე ჰკიდია მთვარე.

1968

ირხევა ზიძრი

ტაღღებს აღვიძებს აფრის შრიალი
და ზღვა ასაფრენ ყანჩასავით
 ისევე წრიალებს...
და ვით მარცვალი ღვარძლის და
 იფქლის,
სიბნელე ფრთებით დააქვთ ღამურებს.
ღუმელის მძიმე ფეხისხმაზე
ირხევა
 ფიქრი,
ვითარც ლერწამი, სასალამურე.

1967

მოვლენ მერცხლები

მფრთხალი ზამთარი
ღობე-ღობე მიიპარება
და გაზაფხული მისდევს

ყიჟინით.

ჩემი მამულის შუბლმადალი ცა

ივერცხლება.

მზე სხივებს აფენს

იმათ ფაცხებს,

დაწნულს სიმღერით,

და ჰა, საცაა მოვლენ მერცხლები.

1960

რწმენის ცა

ჩემს მებრძოლ დღეებს,

ვით დაცემულ

გმირ ჯარისკაცებს,

მე აღვუმართავ ერთგულების

მაღალ ობელისკს

და მარადიულ ნათელს ვპირდები...

რადგან რწმენის ცა, ჩაუქრობელი

იმედებით და ვარსკვლავებით

კვლავ იკვირტება.

1986

ქარი

მოგლიჯა ხე და მხარზე გაიღო,
თავის სიშმაგე
ველარ დაფარა,
დარეკა ჟამი ცის დამწუხრების...
და გარბის სადღაც
ლომის ფაფართ,
ვეფხვის ნახტომით
და მგლის მუხლებით.

1974

ვარსკვლავებს კვერავს

აუწევიათ სახელო დრუბლებს,

ცას მთვარე უჩანს

გალაქულ ფრჩხილად.

გაკრთება ელევა,

მიღეული,

ვით თითი ცერა.

სადღაც ბღავის და არა ჩანს დილა,

ღამე –

მჭკეღელი,

მზის ქურაში

ვარსკვლავებს კვერავს.

1968

სანტიებს და სკვითინებს

მინდორზე არდავიწყების,
ხსოვნა მუდამ არ იძოვებს,
გეყო, რაც რომ ითმინე.
აწ აღვიძებ: ჰალიდონებს¹,
სანტიებს² და
სკვითინებს³.

1970

1, 2, 3 – უძველესი კოლხური (ქართველური)
ტომები

ჯვარცმის შიში,
უშიშარს,
მუდამ მღევლა ფარული,
შენსკენ მაინც მოვქროდი...
ქრისტეს კენესა მესმოდა
და სამჭვალთა წკარუნი,
სიშორიდან გოლგოთის.

1965

ქასქებსა და ქალდეველებს

შავ ზღვას ჯერ არ ჰქვია პონტო,
არც ცალფა,

არც ჰელესპონტი.

ოქროსფერი ადევთ ველებს...

და ცა პირველ ნათელს

აფენს:

ქასქებსა¹ და ქალდეველებს².

1964

1, 2 – უძველესი კოლხური (ქართველური) ტომები.

ზღაპრიდან თუ მითიდან,
საიდანღაც ყრუდ ატანს:
– მაქვს თოკი გასანთლული
მათვის!!!
უვლის ჟრუანტლად
მთებს,
ხმა ქრისტეს ნათლულის.

1967

არც აკე ჩანს, არც ან მარე

უძველესი კოლხეთიდან,
ჩემი დიდი წინაპრების,
არც ხმა ისმის,
არც ძახილი.

არც აკე¹ ჩანს, არც ან მარე².

ცა – ღია სამარხივით
და შიგ სულებს ასამარებს.

1988

1, 2 – უძველესი კოლხეთის მეფეები.

ხუთშაბათი

დიდ ხუთშაბათს ლოცვისფერს,
ქრისტეს ჯვარცმის წინაღღეს,
ნორჩი დიღა მზიანი,
ფერს კარგავს და ბნელღება.
მთიღან კავკასიონის,
რომ მოისმის ზრიაღი,
აღბათ ჯაჭღვი მრთელღება.

1991

ზღვით და ხმელეთით კოლხები,
უამს მიჰკაფავდნენ

უსიერს

(უფლის ნახვაც კი ინდომეს*.)

თვალთა ისარი უწიეს –

ხატაეთსა და

ინდოეთს.

1966

* იგულისხმება ბაბილონის გოდოლის ამგები
კოლხი მეფე ან მარე (5185-5120).

300 ასტროლოგი

პარას ჭალაში, როგორც ავაზა,
მოიპარება მწუხრი ფარული.
მთვარე გამოდის ცის მღვიმედან,
ვით ასტროლოგი.
და იწერება ვარსკვლავების
ასომთავრულით
ჩემი ქართული ღამის პროლოგი.

1997

ოდი

ლეკენდების ბილიკებით
და მითოსის გზებით მოდის –
 ხმა კოლხური –
(ეკლავ ქართული)
 შოორეული...
წარმართული,
“ოდიასა” თუ ოდის*.

1968

*ოდი – კოლხთა (ქართველთა) წინაქრისტიანული ღვთაება.

ღრუბლები –
ღამის ჭირისუფლები,
მიასვენებენ მთვარის ბაღდასინს.

ცა –
ვარსკვლავების ცრემლით ირწყვება.

შენ უსამანო სივრცეს გასძახი:

– საღაც თავდება დედამიწა,

მე იქ ვიწყები.

1991

ისტორიის პეგასი

მხოლოდ მისია,

ჰელიოსური,

მიწიდან არა, ციდან მოსული

და სხვას ვერავის ვერ მივამსგავსე.

მისი სიმაღლე,

სიღიადე და სისადავე

და ვერ ჩავიგდე ხელში სადავე –

ძველი კოლხეთის ისტორიის

მფრინავ პეგასის*.

1962

* პეგასი – ჯადოსნური რაში.

ფუთი

ძველ ამბავთა ჩხრეკა არ გსურს,
მაინც უხმობ მიქელ ასურს¹,
იქნებ იმათ გულზე მოხდეს,
ვინც სიმართლეს ბნელით ფუთნის,
იყო დრო,
როს ზღაპრულ კოლხეთს
“დედაქალაქობდა” ფუთი².

1996

¹ მიქელ ასური – ისტორიკოსი (XIII ს.)

² ფუთი (მეგრ.) – ფოთი

გაზაფხული მიიღია,
და, ძვირფასო, შენ არ იცი,
მე იქ ვარ და
აქ არა!
ღიად დახვდა სულს –
კარი ცის,
ნაზამთრალს და
ნაქარალს.

1978

იქედნეები

სოროებში სისინებენ,
ადევთ შიშის ცხრაკლიტული
და რჯული აქვთ იქედნური*:
სურთ გაიგონ ასპიტური,
აქეთური,
იქეთური.

1981

* იქედნე – გველი, ასპიტი, ჯარბი.

ელიამ კვლავ მეხი სტყორცნა,
მთვარის სავსე
თეთრ ამფორას.

ჯერ იქ,
მერე აქ იელვა.
ღამემ ღრუბლის ანაფორა,
მოისხა,
ვით არქიელმა*.

1963

*არქიელი (ბერძ). – მღვდელთმთავარი,
ეპისკოპოსი.

ოცდაცამეტი საუკუნეა,

სინამდვილე თუ

ბევლი ლეგენდა:

ავ დედინაცვალს გამოქცეული ფრიქსეც¹,
ჰელესიც²,

ზღვასა და კოლხეთს,

ვით შეაბერდა,

ღალატის მწარე ცრემლით

შელესილს.

1969

1, 2 – ფრიქსე, ჰელე – ათა მანდატისას და
ნეველეს ქალ-ვაჟი.

300 ქონდაქარი

სიცივეში მდგარ ხეებს ტოტები
ემტვრევით ისე,
როგორც ნეკნები.
ათჯერ ეცვლებათ დღეებს გუნება,
და თმაჭადარა ქარი დეკემბრის,
ვით ქონდაქარი,
შიშველ ბუჩქებს ებღლარძუნება.

1979

ლინოსი და კადმოსი

სიტყვა ღმერთივით ზეცისკენ,
მუდამ იღუმალ ილტვოდა,
ვით სვეტი მარმარილოსი.
და მიტომ მოკლა კადმოსმა¹,
დიდი პელაზგი ლინოსი².

1976

1 – კადმოსი – ფინიკურ ენაზე დაყრდნობით ელინელთა დამწერლობის შემქმნელი.

2 – ლინოსი – პელაზგური (კოლხური) დამწერლობის შემქმნელი.

ჰელიოსის გაკვესილი,
კვლავ კოლხური წამი ანთებს,
უამთა მთებში –
მთვლემარ ქანებს:
აბანტებს¹ და ამირანტებს²,
მაღსიებს³ და
მელანქლანებს⁴.

1967

1, 2, 3, 4 – უძველესი კოლხური (ქართველური)

(ვერლიბრი)

უულურჯესი და უუანკარესი,
შოორ წარსულიდან მოდიოდა
 ლექსის მდინარე,
მერე და მერე აამღვრიეს მისი
 სათავე,
მეოცეში კი აილანდა და ამთავორდა.
ახლა,
 მის პირველ სიდიადეს
და სისადავეს,
 ჩვენში კი არა,
ინდოეთში ვეძებთ თავორთან!!!

1977

ცით ჩამოსული ნისლის ფთილები,
ქარის ხელებით იხეჩება და
იბელება...
ერთურთს უხმობენ ყურეები და
კუნძულები.
ტალღები, როგორც დათვის ბელები,
ნაპირს ტორავენ,
მაგრამ ზემოთ ვერ
ამოდიან
და ისევ უკან მიძუნძულებენ...

1987

**მთვარე ჩაცქერის წყალს
ნარცისივით**

გრძელი ღამე რომ მალე გათენდეს,
ზეცას ყივილის ყელგაწვდილი
თხოვენ მამლები.
და ვარსკვლავების ისმის სიცილი.
მთვარე ჩაცქერის წყალს
ნარცისივით,
ბოროტ სულივით შორს რაღაცა
მიიკვამლება.

1984

დროის ქვაბში ჩარჩენილ
რძისფერ ათასწლეულებს –
ერთად დღეებ და ამრგვალებ,
მერე ზედ დაკანკალებ,
პირველ ყოვლის მარგალებს¹,
მაკრისებს² და
მაკრალებს³.

1969

1,2,3 – პონტოს ნაპირებზე მოსახლე უძველესი
კოლხური (ქართველური) ტომები

მოვა დრო...

წმინდა გიორგი მიუძღოდა
ქართველ მხედრობას,
სადღვთო ომებში იგი იყო
ჩვენი მფარველი
ყველგან: ასპინძას თუ ბასიანთან.
მოვა დრო ისევ, და დროშები
გორგასლიანთა,
გადახედავენ დიდგორიდან –
ქართველის მთა-ველეებს.

1991

ზღვით და ოკეანით დიან
და არარას იბარებენ.

შენ კი,
როგორც ამეთვისტოს¹,
ბერძნულ მითში ეძებ თვისტომ:
ფეაკებს² და
ტიბარენებს³.

1965

1 ამეთვისტო (ბერძ) ნახევრად ძვირფასი ქვა, იისფერი ან ღურჯი

2,3 – ძველ კოლხური (ქართველური) ტომები

დიდი პოეტი

... მოჰქრის ნიავი და შრიალით
არხევს ჩინარსა...”

ნ. ბარათაშვილი

უიმედობით...

ხან სიყვარულით,
გადადიოდა ჟამი ყირაზე.

დიდი პოეტი,
თუმც უჩინარი,

უნთებდა სანთელს –
წინანდლის ვარდს

(არა შირაზის)

და ფიანდაზად ჩრდილს უფუნდა
ფეხქვეშ ჩინარის.

ჩალურჯებოდათ ზვირთებს თვალები,
მიმოდოდა ყეენივით ქარი

აშარი

და სანაპიროს შიშით ზარავდა.

იქვე მდგარ კლდეებს

ტანზე ეცვათ ყინვის ჯავშანი,

ყინვის მახვილი...

ყინვის ფარი და მუზარადი.

1988

ღემნოსი

ყველა მთვარე აქ ჩადის,
აქ ამოდის ყველა მზე,
აქ –

კუნძულზე ღემნოსის.
და მე ვხედავ პელაზგებს* –
თქმულებებით თავწაკრულს,
ლეგენდებით შემოსილს.

1967

* პელაზგები – მეგრულ-ლაზთა წინაპრები

ამ ცისქვეშეთში,
ვით დღე და ღამე,
კვლავ ერთად ხარობს
ღვარძლი და
იფქლი.
ეყრება საფლავს ვარდიც და ბელტიც.
უამი კი სადღაც ქარივით
მიქრის,
სიკვდილისა და სიცოცხლის ეტლით.

2001

სოფელში

შიშს და სიბნელეს
ყეფენ ძაღლები,
და უამური
წვიმით მოხელილ
მეზობლის შუკას –
ყელს გარჩენია
ჩემი მოხვერი, ვითარცა ლუკმა.

1969

ბადაფრენა

დაუოკებელ გზათა სიშორეს

და გადარჩენის უმძაფრეს

წყურვილს

ველურ ყივილით კელავ ემსხვერპლება

ფრთამოქათქათე გუნდი

ბატების...

მათი სულები სამშობლოში

მოვლენ პეპლებად

ყოველ გაზაფხულს და...

მინდვრებზე იფარფატებენ.

1978

არც ოქრო,
 არც ვერცხლი,
 არც ფული,
არ გშველის...
შურში ხარ ჩაფლული...
და აღმოგაჩინონ, ვით ტროა,
დროა,
 პოეტო, დროა!

1968

ტოტიდან ტოტზე ჩამოსტის წვიმა,
ფანჯრის სარკმელს კი მიჰკურია ბავშვი
და მიუჭექყავს ცხვირი

და სახე,

ფიქრობს:

ცა როცა გადუჭერს სახრეს,

ატირდებიან ღრუბლები მაშინ?..

1972

გმირთა სამეფო და საბრძანისი –

აჰა, დიდგორი,

აჰა, კრწანისი! –

ყოფნა-არყოფნა,

აქ იწყება შენი მამული,

წუხილი...

ოხვრა...

და სინანული...

.....

ღირდა სიკვდილი ღამაზ წამისთვის,

“ძღვეა” – დიდგორი...

“რბევა” – კრწანისი.

1967

ცის პაპირუსზე მთელი ღამე
დილას წერს ღმერთი,
მერე შლის და შლის საშლელით
ღრუბლის
ვარსკვლავებით დაწერილ წერილს,
მოსწონს, არ მოსწონს.

ირიურაუა –

გაეხსნა შუბლი
და გაკრთა ელვა –
მოაწერა უფალმა ხელი.

1979

ჩემმა გამჩენმა

ჩემი სამშობლოს

ცის სილამაზე –

თავს დამარისხა,

და ვიცი, ახლა

თვით უფალიც ვეღარ მიშველის,

რადგან დღედაღამ ფიქრის კარზე მესმის
კაკუნი.

მაცხოვარივით –

ტიტველ-შიშველი –

ვარ პოეზიის ჯვარზე გაკრული.

1980

ბავშვობის მოგონება

სოფელი...

ეზო მღობილი ტრიფოლიატით...

ჭა... (ოწინარი ფეხისწვერზე ისევ ირწევა)

მეგრული ოდა...

კოპიტის ხე და საქანელა.

საქანელაზე ზის მტირალი ჩემი ბავშვობა
და დედის ხმაზე მშვიდად ირწევა...

1962

VIII საუკუნე

სიავით სპარსიც დაჩრდილა
აღვირახსნილმა

არაბმა.

წევს ქართლი ისარგაჩრილი.

და, თქვა: მტკვარმა და

არაგვმა:

“იგი ვეფხვია დაჭრილი, მაგრამ
მომაკვდავს

არა ჰგავს!”

1975

მედეას ოხვრა

...აღბათ იგონებს გრივალეებში
მძინარ დიოსებს,
შავი ზღვა როცა ამოიოხრებს.
ვაჟა ეგრისელი

ეს ზღვის კი არა,
მედეას ოხვრაა,
ვითარც სხვა, შვილმკედარი დედები,
მასაც აქვს უფლება ოხრავდეს.
მან გადასცურა შორეული ზღვა –
ლეგენდების
და მიაღწია ელადიდან –
კოლხამდე.

1968

მე უნდა მოგკედე... რადგანაც,
ქვეყნად გაჩენით უფალმა
ბევრჯერ შემყარა ვაებას.
ქედს მაინც მის წინ ვიხრი.
რად მინდა მე უკვდავება,
ნეტა რა თავში ვიხლი.

1981

პარსკვლავიანი ღამე

იხუნძლება სივრცე
მტევანებით ქარვის,
მსხმოიარე მნათთა მწკრივს მიყვება
მწკრივი...

ცას ხელთ უკავია მთვარე,
ვით სასხლავი.

მზე რომ გარდაიცვალა,
ღამე, როგორც ქვრივი –
უცებ შეიმოსა შავი მოსასხამით.

1987

ხერთვისის ციხე

ანთებს და ანთებს თვალების კოცონს,
ციხის გოდოლზე –
ავის მაცნედ გაჰკივის ჭოტი.
ქარი კი, სადღაც ერეკება ღრუბლების
ფარას.

იელვებს ელვა...

და ღამის ტოტზე
კვლავ დააბუდებს შიშსა და წკვარამს.

1997

მეწვის ღღეები

არ ჩანს უფალი, რომ გააშველოს
ძმები ერთმანეთს –
ღვთის ბოძებულ ნათელს ართმევენ,
დარდი იფქლივით უფრო ხშირდება,
როდესაც ვხედავ:
თუ როგორ ჰკლავს ქართველს
ქართველი,
მეწვის ღღეები... და სიცოცხლე
მინახშირდება...

1992

ახმაურა ტყის სიმშვიდე
ღურჯთვალა დელემ,
როცა ღრუბელმა
მიაბღავლა ცას სავსე ცურით
და ბილიკების მოხრილ ყანწით
სიმწვანე შესვა,
მაშინ ხეებმაც დაცქვიტეს ყური,
რამეთუ, შორით გაზაფხულის
ფეხის ხმა ესმათ.

1979

გაშმაგდება და აღვირს გაწყვეტს
ჩემი სურვილი
და ღრმა სულიდან
ამოხეთქავს ხმა შადრევნებად...
ღელვის ბუდეში –
უზრუნველად სხედან
სად ზღვები,
იქ მიმაფრენენ ჩემი მერნები
და მათ სიშორეს და სიმაღლეს
დავესაზღვრები.

1980

ჩვენი სიცოცხლე

მოდის...

არ მოდის...

და გვწყინდება გზისკენ ყურება

და ჩვენ ყოველდღე ნამცეც-ნამცეც

ჩვენი სიცოცხლე

მიგვაქვს სიკვდილის დასაპურებლად.

1957

ცაზე ბრწყინავდა შარავანდელი,
ღვთის სადიდებლად აღანთებდა
თეთრ სულს ტყემალი.
პონტოს თვალეებში ენთო ხსოვნა –
ცბიერ ბერძნების.
ზვირთები ხტოდნენ, ვით ერკემალნი
და მთები იდგნენ, როგორც ვერძები.

1974

ციხეთა ჩრდილში
ჩამომსხდარან საუკუნენი,
და დაუხრიათ დაბლა თავები
და ძველ დიდებას ჩუმად ოხრავენ...
ხოლო არმაზთან
მთვარე დამზერს
ერისთავების
შურით და მტრობით დაჭმულ ყორღანებს.

1969

სასაფლაო

პატარა ჩიტი

მიმწუხრს უსტვენს განმარტოებით,

და სევდიანი ისმის მოტივი,

აქ განისვენებს მოყვარეც,

მტერიც.

მიველ...

და ლოდქვეშ იმათ ხსოვნას წავეპოტინე

და ხელში შემრჩა მარტოოდენ

ღამე და მტკერი.

1970

შეუსვენებლივ –
დღის და ღამის ღიანდაგებზე
წლები გრიალით
ისევ მიქრიან...
ხეს – სიცოცხლისას ისევ ისე ცვივა
ნაყოფი.
და ვხედავ: შორით დგას მოწყენილი
ქართული ცის ქვეშ
ჩემი არყოფნა.

1971

ზღვის მიძინებულ მკერდს რომ შეახებს
ნიავი ხელებს,
ტალღა უცეხ გაიფურჩქნება,
ვით იასამნის ლურჯი მტევანი
და მერე ცაში აფრენას ღამობს,
ვითარც ფრინველი,
რომელიც ლაუვარდ
სიმაღლეს ელტვის...
მთვარეულ გზებით დაიძვრება
დილა – ნინველი,
შროშანისა და მარგალიტის უნაზეს
ეტილით.

1968

ვითარც უსალმუნს

დღე-ღამის მღვრიე ნაკადულებით –
უსასრულობის ოკეანეს

წვეთ-წვეთად ვერთვით,
მოკვდავებს თვალი მიტომ გვაქვს სველი.
ათასში ერთხელ, ვითარც “უსალმუნს”

გვიკითხავს ღმერთი –
ცას ნაწერს ელვის გაკრული ხელით.

1962

ზღვის მძვინვარე ქარიშხლებთან,
ნაბრძოლს სძინავს ჩემში ნიავს
და დღეებიც სიყვარულით მოვიბრე.
თუმც, ვით ადრე, აი, ახლაც მეშინია,
ორპირ ქარის,
კაცის – ცრუ და ორპირის.

1998

ცა მკერდზე მესხ იბრაგუნებს,
ელვა შეშლილივით დარბის
და კოლხ დედასავით კივის:

– ეს შავი ზღვა, დაჩენხხვილი
შავი კაბით,

ნეტავ ვისი არის ქვრივი?!

1979

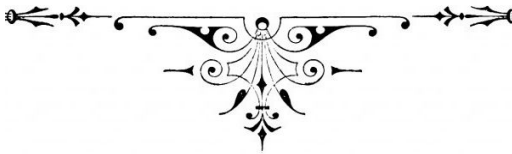

აქაც, იქაც

დასასჯელად რომ მოხვედი,
როცა წახვალ, დაგადებენ –
შავ ღოდსა თუ თეთრ ქვას –
ფიქალს.

ვიღაცა ხმობს: არის ერთი ჯოჯოხეთი –
აქაც,
იქაც.

1986

სად კავკასიის დიდი ქედია
(მე იქ ვიხილე ელვის ენის
ბურგენილობა),
დღის შესახვედრად მზე ჩაუყვა
მწუხრის კიბეებს,
ისე, უკან არც მოუხედია,
რას მივაწერო მზის
გულგრილობა?!

1997

ჩამავალ მზის მეწამული
მოსასხამით,
ფარაონს ან მეფეს ბაძავს,
ქარი, როცა ჩამოივლის ამქრითა,
და კითხულობს:
შავი ზღვა რომ იცვამს ძაძას,
თქვენ თუ იცით
თუ ის როდის დაქვრივდა!!!

1964

აღბათ წინაპრისა არის,
წარსულში რომ გოდებს ხმა:

– ქუხილით და ელვითა,

აქ –

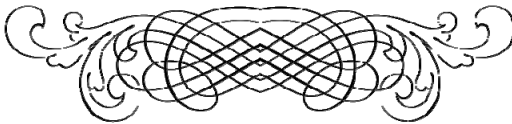
კოლხეთში ოდესღაც
მოგედი ზღვის დელვიდან.

1961

მიმწუხრისას სოფლის ბოლოს,
სიმძიმელის დაჰკრა ბუკმა
და მოხუცი
ბერი პაპა,
როგორც გემრიელი ლუკმა,
სიკვდილმა მყის გადაყლაპა.

1965

ვით გადამფრენი გუნდი წეროთა,
დღეები – დღეებს თეთრად
მიება.

ირგვლივ ინთება ღექსთა ხანძრები.
და... უგალობენ ცაში მთიები,
პოეზიაში შენს აღტაცებას.

1957

ცა –

ყვავე-ყორნებს დაუფარავთ,
მზე რომ მზეა,

არ ნათელობს,

ის ვეშაპს ჰყავს გველაძუას.

ეჰ, ქართველებს ერთმანეთი,

მერე მთელი საქართველო

ნეტავ, რაღამ შეაძულა!!!

1993

ღრუბლის ლოდს გვერდზე გადასწევს,
მთვარე,

თითქოს და ლაზარეა.

მადლობა უფლის არ იღევა.

ცა –

ღვთის ტაძარია,

მოპირკეთებული,

ვარსკვლავთა ოქროსფერი ფილებით.

1963

სიჩუმე და სიმეუდროვე

ჯობდა, აღარ მოესულიყავ,

უნდა მოგკვდე,

რადგან ვიშვი

და ვედები ღობე-ყორეს.

თუმცა, ვიცო,

მელის შიშით,

სიჩუმე და სიმეუდროვე.

1999

ტანთ აცვია ცეცხლის კაბა

და ახურავს ქუდი ბინდის

მზეს და...

დილას მილიდინებს.

მთვარეც დასავლეთით მიდის

და ვარსკვლავთა იხსნის ღილეებს.

1969

შორიდან თვალებს მიბრიალებს,
თუმცა არაფერს ვაშავებ.

და “ის” შინ მეწვევა როცა,
მიწას თვის წილს მივაშავებ
და ცას –

სულს აღუვლენ ლოცვად.

2004

დრო,
ვითარცა ხურდა ფულის,
დღეების –
უანგარიშო მხარჯველია,
მომჭირნე არა ჩანს სხვა,
სიცოცხლე –
სასჯელია,
სიკვდილი –
სსნა.

2000

ღღე

მაღლა აიწევს მოქათქათე
დრუბლის საყელოს,
ჩაივლის კასპს და
ჩაივლის შროშას,
მზერას მიაწვდენს ფოთს და ნატანევს.
და ღღე,
მზეს, ვითარც სინათლის დროშას,
დასაველეთისკენ,
უამს მწუხრისას ჩამოატარებს.

1963

სონეტს, ტერცინას, ტრიოლეტს

სხვაა “კოლხური ფსალმუნი”,
სულ სხვა ჰანგი აქვს

იაღონს.

ძნელ გზას ვერ გავიიოლებ.

და სათქმელს ვეღარ მივანდობ:

სონეტს,

ტერცინას,

ტრიოლეტს.

1962

ტალღა

მოადგება უცებ ნაპირს,
მოქათქათე ქაფის ჩაღმას
დაიხურავს,
როგორც ალა.

მერე პაწაწკინა ტალღა,
ხელს აღმართავს, როგორც ბიგელს,
და უცთომლად მის გულისთქმას,
მისი თვალებიდან ვიგებ.

1967

კოდალამ “მორზეს” ანბანით,
ტყეს გაზაფხული ახარა.
ცეცხლი გამოკრთა შეშიდან,
ელვაც ბავშვივით შეშინდა
და მესმაც გადიხარხარა.

1980

სიცოცხლეს არ ვეძრახვი,
არც სიკვდილი მაშინებს,

ცა –

თავზე არ მემტვრევა.

ცხოვრებას რომ ვეძახით –
ვზომავ არა მეტრებით,
ჩემეული არშინით.

2005

ქარს კალთებით მიაქვს ფიფქი
ღამის ხიდან –
ფოთლებით დაცვენილი
და მოსუცი მთვარე სადღაც
მიცოდვილებს...
ცას სცვივა და ვარსკვლავების
ოქროს კბილებს,
ერთმანეთზე აცემინებს.

1959

როგორც მხედრები –
ველზე მარტყოფის,
ისე შეველივართ
გამოუცნობ ომში არყოფნის.

1989

სულ მანჯღრევს და მალვიძებს,
წამით აღარ მასვენებს,
 უამი ესე თავხედი.
და ნიადაგ კოლხეთის –
 წარსულისკენ მახედებს.

1960

ქრისტეს მხედარი

ბაღვაშების ნაგრამი, –

აფსუური,

ოსური,

არ გშორდება და დაგდევს

შური –

ქვეგამხედვარი,

რადგან მტერთა მრისხველი,

კოლხეთიდან მოსული,

შენ ხარ ქრისტეს მხედარი.

1993

ბუნება

ყურს თუ მიუგდებ,

სულ მუდამ,

რალაცას გეჩურჩულება:

ბალახიც,

ვარდიც

და ეკალიც.

ღამაში წიგნია ბუნება,

სულ უნდა გადაშლილი გეკავოს.

1964

გაიიალონებს იმედივით,
დილის ოქროსცვარში გაივლება,
ის ვარსკვლავი –

ცაში რომ დაიგულვე.

მივიწყებულ დღეებს კონავ ყვავილებად,
ქართულ აზრს და სიტყვას

ათაიგულვებ.

1967

პონტოს პირას მონანავე –
ქარი იქცა ქარაშოტად,
ცამ ჩაიცვა ჯაჭვი რვალის.
ღრუბლებს რაღა ჰქონდა ბრალი,
ღამემ ელვით
რომ გაშოლტა.

1989

XIX საუკუნე

მთვრალი ყარაჩოდელი
(მოწმე ძველი დიდების)
ორთაჭალის ბალებთან –
მტკვარს ბაიათს უმღერის.
რადგან ქედზე –
ხიდების,
ადგას მძიმე უღელი.

1966

ქუხილისგან დამფრთხალი –
ელვა გაიკლაკნება
ბნელში, ვით უსახელო.
მთვარეს გამოუჩნდება
ჭუჭყიანი საყელო.

1966

თოლიები კი ნაპირს ელტვიან,
ვითარც სულები წყალში
დამხრჩვალთა.
პოეზიის ზღვის მე ვარ ტარიგი.
მადლობა უფალს
და არსთგამრიგეს,
ჩემი მზე ცად რომ ამობარჩხალდა.

1993

რა ეგულებათ იქ –
ჩემს მეგობრებს
(ვერ ვხსნი ურთულეს ამ განტოლებას).
რომ მიდიან და
წასვლას მასწრებენ.
მე ყოფნის ხეზე მიბმულს მტოვებენ,
მზით გასანთლული –
დღეთა ბაწრებით.

2005

როგორ მიყვარდი

ვით წარღვნის მერე მდინარეები,
გავყვები ჟამთა

უცხო ღინებას.

შენ გაიხარე და ამიყვავდი.

ქვეყნად არავის!

მხოლოდ შენ ერთს გეცოდინება,
თავდავიწყებით როგორ მიყვარდი!

1967

ისევ თუთარჩელა

სიბნელის მიღმა,
უსამანო სიმყუდროვეში,
მეტეორები მიიქნევენ
სინათლის კუდებს.
ღამეს არ სძინავს და თვალებს ნაბავს
და თავქვეშ მთვარის
ბალიში უღევს,
ცა ვარსკვლავებით დაწინწკლული
ახურავს საბნად.

1965

ო, სულო ჩემო

ძეხორციელი გვქვია და ხორცი
მიწის წიაღში –

გვეწევა ქვემოთ.

ჩვენ კი ნიდაგ უფალზე ღოცვით
მივიწევთ მალღა,

ო, სულო ჩემო!

2003

მწუხრი

მზე წინ უსწრებს დილას,
თითქოს,
მიუხტოდეს დედას კვიცი.
ზე მიიწევს კვამლი ბუხრის.
და ჩამოდის ციდან მწუხრი,
თავწაკრული მთვარის ქიცით.

1971

თიბათვე

ახალ ნათიბ ბაღახით –
ნაფენ კოლხურ მიწაზე,
როს პირადმა დავწვები,
თვალებს ჩუმად იტაცებს:
სიშორის ხელუხლები
ცის წითელი დავწვები,
მთვარის თეთრი მუხლები.

1968

ბათენება

ვერცხლისფერი ღამის ჯაჭვით,
მთვარე ცაში თითქოს ება –
და ახლა კი საღღაც გარბის.
უჟღერებენ მნათნი ებანს,
ჩანგსა და მუღნს,
ნასს და ბარბითს.

1962

მზე პირს იბანს

გადმოდგა ცის აივანზე,

ჩაიკეცა საყელო და

მზე პირს იბანს

და სამყარო უმზერს მთელი –

იცის მნათმა ღვთის ნაშობმა.

დღემ გაწურა ღრუბელი და

თოკზე ეღვის –

კვლავ გაკიდა გასაშრობად.

1959

მისისიპი მისურით

მზისებრ ადიდებული,
ცისკიდემდე მისული;
ავდარი თუ დარია –
ბობოქარი დღის სული,
მიდის, მიედინება,
ვითარც ამუდარია,
მისისიპი – მისურით.

1986

მთვარე

ქუხილის ხმაზე მოულოდნელად,
მწვერვალზე ელვის ყულფში
თავს გაყოფს
და მსხნელი ქვეყნად არვინ ეგულვის.
შუადამის ცის შეთვალულ
ნაყოფს –
უთვალთვალებს მთვარე –
ებგური¹.

1969

1 – ებგური – დარაჯი, გუშაგი

აღვის ტოტზე დაკიდულ მთვარეს,
ვით ოქროს საწმისს,

ქარი კვლავ არხევს,
და ცაზე უცებ გამკრთალი ელვა,
მე მენვენება აიეტის ცეცხლის ხარებზე,
იაზონის მოქნეულ სახრედ.

1958

ზღვა ცოფებს ყრის და...

მე გადარჩენის

აღარ მიტოვებს იმედს – იოტის,

თან სდევს წყვილი, აკომპანიმენტად.

მაგრამ შორს, სადღაც

ხმა მიკოტის,

ცად გაიეღვებს, როგორც კომეტა.

1982

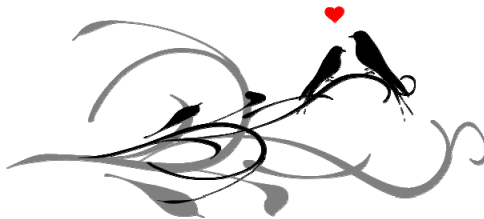
ერთი ღრუბელი, ვით შავი კატა,
ვეება ღამის ტოტიდან ტოტზე
მიხობავს მუცლით...
და შორით ხედავს:
ცა მნათობების ბუდეებით რომ არის
სავსე,
სადაც სინათლის ბარტყები
სხედან.

1968

არყოფნა არის მარადიული,
ყოფნას კი მუდამ
 დღე აქვს დათვლილი
და ხელი უღევს ძილის აღვირზე.
 რომ არ ვიქნები,
მერე ხსოვნამ თუკი ჩათვლიმა,
თქვენ შეანჯღრიეთ და გააღვიძეთ!

1989

დღე ღამის კალთას თავზე გვაფარებს
და კვლავ დაგვცქერის თვალი –
მოწყალე,

თუმცა მიგვეღის ღამეული ცივი
მადლობი.

შორსა ხარ, მაგრამ...

რომ ხარ ცოცხალი,
მადლობელი ვარ ამ სიახლოვით.

1991

სამთავისი

ჩამავალი მზის დახრილ ტოტებზე,
ცას რომ ანახოს უძღურება

ქარმა თავისი,
შორს მიაქვს სადღაც ბაბუაწვერას

თეთრი
ოცნება.

მკერდს მისუტებულ ჯვრით –
სამთავისი,

დგას სიჩუმეში, ვით გაოცება.

1969

ეპრიის ციხე

როცა ეპრიის ციხეს ჩაუვლი,
გვიან გაჩენის შემაურულებს
დანაშაული,
და მესმის ხმები, შეწყალების არა
მთხოვნელთა.

მთვარის ფართით და
მზის შუბით ხელში,
ქონგურებზე მდგარ –
გუბაზ მეფის მეციხოვნეთა.

1988

ალბატროსი

უამს მიმწუხრისას ზღვად ჩაძირული
ღუზა, მზესავით ზე ამოაქვთ
დილით მატროსებს,
თუმცა გრიგალი ცივ ნაპირზე ამსხვრევს
მინანქრებს...

გემის ანძაზე ზის ალბატროსი –
შლის და ვედარ შლის
ფრთების იალქნებს.

1989

ზაფხულის ღამე

თითქოს და ჩიტის ბუდეა ღამე –

მოწნული ელვით და

ღრუბლების ბაღახით,

მთვარე დედაჩიტობას იჩემებს,

ჩეკს და ჩეკს მნათობებს...

და მერე სხივებად,

ჩამოდის ჩვენამდე იმათი ჟივჯივი...

1967

ორი ბაკვეთილი

ცხოვრება –

ჩემი მასწავლებელია,

ყოველდღე მიტარებს ორ გაკვეთილს –

სიძულვილის და

სიყვარულის.

ძნელია, მაგრამ... ვჯახირობ, ვწვავლობ.

პირველს ვერა და...

მუდამ ფარულად –

მეორეს ვსწავლობ.

1962

მეგრული “ნანა”

ფაზისის პირას თქმულებით და მზით
მოყვავილე –
ჰეკატეს თეთრი ბალი მეგულვის,
სად ღამის ტოტზე ფორთოხალი –
მთვარე ქანაობს...
და ბაღს იქით კი, ტიალ გზაზე “ნანა”
მეგრული
მიდის მარტოკა...
მიფერმკრთალობს და მინანაობს...

1960

ჩვენი ეზო

ძველი სურათი:

სოფლის ალაგე
და ღობის სარზე ცხენის ქალა –
კბილდაკრეჭილი.
ეზოში შეშით დატვირთული მამის ურემი
და ყვითელგულა წიწილები,
ვით ოქროს მარცვალი...
მოხუცი დედა...
და შუკებში ინდაურების
ქალიშვილებივით ტკარცალი...

1963

ის იყო ღმერთი

ის ღოცულობდა...
თხოვდა უფალს, რომ ჩვენებოდა,
ენტო კანდელი და ტაბლაზე ეღო ხშიადი.
და გაერთა ელვა,
ელვა კი არა,

ეს იყო ღმერთი,
გააპო ბნელი, წამიერად აჩვენა თავი
და მერე ისევ აიფარა ღამის –
წყვდიადი...

1967

ვერ დაუძვრები

სიცოცხლეს ჩვენსას ჭამს და ინელებს,
შავი სტომაქი

ცრემლით ევსება

მიწას და... მაინც არის უძღები:

რაც უნდა კარგი წერო ლექსები,

პოეტო,

სიკვდილს ვერ დაუძვრები!

1992

ელია

ნაპერწკლებს ყრიან ელვის რაშები,
სადღაც ილტვიან...

აღბათ ელიან...

ადარ გუგუნებს, ჩამქრალა მზის ძველი
ბუხარი.

წვიმას მიუძღვის ღმერთი –

ელია,

ჭექა-ქუხილის ეტლით ცაზე გადიმქუხარა.

1982

ეს არის უდაბნო

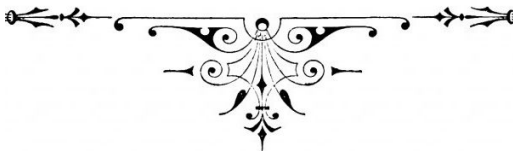
გრიალი გააქვთ არყოფნის დიუნებს,
ყოფნა უსასო,

 უღვთო და უდაფნო,
მოწყენილი და ნაღვლიანი.

უკაცო ქვეყანა,

 ეს არის უდაბნო,
გაღვიძებული ძუ ღომის ღრიალით.

1990

როდესაც ნახეს მინდორ-ველებმა

აპრილი,

მწვანედ გადიკისკისეს...

წყალს ნარცისივით ჩაცქერს წყურვილი...

ხეში ყოველთვის

უხილავი ცეცხლი გიზგიზებს...

1984

დღისა და ღამის სუნთქვას ვისმენდი,
გული
შორეულ მნათობების გრძნობდა
შერხევას.

და უსასო,
წლებმა მაინც არ მანებიერეს.

აწი ჩემი ხმა
გადაუმსხვრევს რკინის ხერხემალს,
საუკუნეთა მიუვალ და მაღალ ჯებირებს.

1991

ღამის ზანტომი

ფერმკრთალი ღამე –
ზის ღრუბლების
თეთრ სავარძელში
და ტყუპისცალზე –
დღეზე ფიქრით შემობურვილი,
ექებს ვარსკვლავთა ოქროსფერ ნომრებს
და კრიფავს დილას,
ხელთ უჭირავს მთვარის ყურმილი.

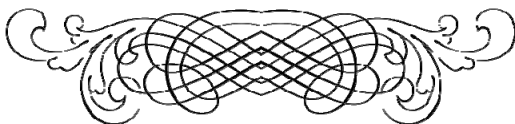
1969

შაჰი ღრუბლები

ზღვათა დელვისგან ამოსულები,
ქარისგან თითქოს თავისუფლები,
ხან განრისხებით,
ხან დაყვავებით,
ვით ვაჟას დაჭრილ არწივს ყვაეები,
მთვარეს კორტნიან შაჰი ღრუბლები.

1969

ფეხდაფეხ დაგვდევს არყოფნის შიში,
ძილსაც გვიმწარებს –

სიზმრები ავი.

სახეს გვიღარავს ცრემლები მლაშე.
და დღე-ნიადაგ სმენას “გვიტკობს”

ყრანტალი ყვავის,
ვით ტკბილსმოვანი გალობა შაშვის.

1989

ოქროს საწმისი

ლეგენდებიდან მონაბერი ართობს ნიაგი
და ღამის წყვილადს

აღარ იკარებს,

ათასწლეულთა მიღმა მოჩანს მისი
საწყისი,

განფენილია შავი ზღვის კარად –
ჩემი კოლხეთი –

ოქროს საწმისი.

1962

ხილვა

მოგონებებში –

სობისწყალი ნაპირს გადმოდის

და ნათლად ვხედავ:

დგას დამბაზე ჩემი ნაცნობი

ბიჭი, რომელსაც ტანთ აცვია სველი

პერანგი.

პარას ჭალა კი აზავთებულ ზვირთთა

ღვარცოფში

მოჩანს ისე, ვით არქიპელაგი.

1963

ამდენი ლოცვით

ასე მგონია:

ქრისტეს შობამდეც,

ქართველი კაცი თავის ბუნებით

იყო, ო, იყო ქრისტიანი

სულით და ხორციით.

ღმერთიც შეველოდა, უღმერთოთა ომებით
დაღლილს.

შეხედეთ ზეცას,

ღვთისმოსავთა ამდენი ლოცვით –

გაღურჯებულა ქართლის ცის თაღი.

1969

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ.....5

*** ამოუღამდა თვალები ლოდინს.....25

*** სიხუმეს მძევლად დაუტოვე ოდა26

კოლხეთი27

*** ღამის ჭიშკართან28

*** სიცოცხლის მწვანე ბილიკს მივეყვები...29

1941 წელი30

*** ღამეა. ისევ ზღვასთან გახსენე31

ისტორია32

რუხის ციხესთან33

სამშობლოს მთები34

*** ფიქრები ღამით უფრო ღრმავდება35

ჩემი რწმენა36

სულთათანათი37

*** შენი სინათლის დგება უკუნი38

*** მზემ ჩაიმუხლა...39

მივიწყებუელი საყდარი40

შენი დუმილი41

*** მთები ქარიშხლის42

გლოვის მეუფე43

*** იდუმალების შორეული44

*** მოთმინების ცივ ურემზე შებმულს45
 ლექსის კაცი46
 *** სიმეყდროვეში სძინავთ უფსკრულებს...47
 *** ქარებს გადმოაქვთ წარსულიდან.....48
 *** სადღაც უჩემოდ მიდის შენი გზა.....49
 ხსოვნის სანთლებით50
 *** ვეღარ დავლაშქრე ჩემი დღეები51
 ვითარც სინათლე52
 ენმერქარი53
 დღიდან გაჩენის54
 *** “ჩემს სულს აწვიმს”... და55
 ორი არაგვი56
 შაშვის სიკვდილი57
 შუამთაში58
 სემირამიდა59
 მონღოლები60
 *** ჩალისფერი დროშა – გორგას-ლიანი...61
 ღამე62
 ჩემი წითელი საპერანგეა63
 სიჩუმე64
 *** ზღვის ტაძარში, საღამოს თუ
 დილით65
 *** ქართული სიტყვის ათასწლოვან.....66

საათი	67
*** ავაზასავით კლდეთა ქიმზე	68
ლაჟო	69
ზღვები	70
ჩემი გალობა	71
ხერთვისის ციხე	72
*** ბრძოლით დაღლილი და დაქანცული....	73
*** თვლემამორეულ ნაკადულთან.....	74
ნაქალაქარი	75
დგას გორგასალი	76
*** ტალღებს გრიგალში უნდათ	
გაფრენა	77
მამულო	78
*** მენარგისება ცა	79
პაპა	80
*** მარადისობის გარდუვალობა	81
ზღაპრული ქვეყანა ყოფილა კოლხეთი.....	82
*** თუმცა ბევრჯერ შარი-შურით	83
*** შენ ხარ ხელმწიფე... ..	84
*** სიმყუდროვეში კივილზე ეღვის.....	85
*** თუმც მიინავლნენ საუკუნენი.....	86
*** ოცდაათი მიიღია.....	87
*** მოვა მწუხრი და მნათთა ნაყოფით.....	88

ეგრისელი	89
მე დავეძებ საქართველოს	90
*** მიღმიერიდან მოულოდნელად	91
*** ლოცვად აღანთებს მთებს ისევ.....	92
*** ღამის სარკეში მოკამკამენი	93
*** უბრალოდ და უმიზეზოდ.....	94
*** ჩვენსკენ კისერმოღრეცილი.....	95
*** სადღაც, იდუმალ სიმყუდროვეში.....	96
ჰელოსპონტი	97
*** მიმწუხრისას ვარსკვლავები	98
*** მოულოდნელად ახლა რომ	99
*** სიმყუდროვეში მირიადი მნათთ	100
*** სული ედგათ ციური	101
ტალღები	102
*** დღეებს	103
ნათელს გალობენ	104
*** საწუთროს გზაზე საუკუნენი	105
ჩემი ღრუბლები	106
ხუროთმოძღვარი	107
აღმოსავლეთით	108
*** ზღვისკარად ლოცვად დგანან	
პალმები	109
ჩემს აივანთან	110

*** საღამოვდება... ..	111
ყოველ საღამოს	112
გითვაღთვალევენ	113
ვით აქილევსის ვეება ფარი	114
ირხევა ფიქრი	115
მოვლენ მერცხლები	116
რწმენის ცა	117
ქარი	118
*** აჰა, ოცნება	119
ვარსკვლავებს კვერავს	120
სანტიებს და სკვითინებს	121
*** ჯვარცმის შიში	122
ქასქებსა და ქაღდეველებს	123
*** ზღაპრიდან თუ მითიდან	124
არც აკე ჩანს, არც ან მარე	125
ხუთშაბათი	126
*** ზღვით და ხმელეთით კოლხები	127
ვით ასტროლოგი	128
ოდი	129
*** ღრუბლები	130
ისტორიის პეგასი	131
ფუთი	132
*** გაზაფხული მიიღია	133

იქედნეები	134
*** ელიამ კვლავ მეხი სტეორცნა.....	135
*** ოცდაცამეტი საუკუნეა.....	136
ვით ქონდაქარი	137
ლინოსი და კადმოსი	138
*** სიმყუდროვეში ჩამავალ მზეს	139
*** ჰელიოსის გაკვესილი.....	140
*** უულურჯესი და უუანკარესი.....	141
*** ცით ჩამოსული ნისლის ფთილები.....	142
მთვარე ჩაცქერის წყალს ნარცისივით.....	143
*** დროის ქვაბში ჩარჩენილ	144
ჩემი წინაპარი კოლხი	145
მოვა დრო... ..	146
*** ზღვით და ოკეანით დიან	147
დიდი პოეტი	148
*** ჩალურჯებოდათ ზვირთებს თვალები...	149
ლემნოსი	150
*** ამ ცისქვეშეთში	151
სოფელში	152
გადაფრენა	153
*** არც ოქრო	154
*** ტოტიდან ტოტზე ჩამოხტის წვიმა	155
*** გმირთა სამეფო და საბრძანისი.....	156

*** ცის პაპირუსზე მთელი ღამე	157
*** ჩემმა გამჩენმა	158
*** ჩემს ქართულ სიტყვას ვაელვარებ ხელში	159
ბავშვობის მოგონება	160
VIII საუკუნე	161
მედვას ოხვრა	162
*** მე უნდა მოგკვდე... რადგანაც	163
ვარსკვლავიანი ღამე	164
ხერთვისის ციხე	165
მზე და მზესუმზირა	166
მეწვის დღეები	167
*** აახმაურა ტყის სიმშვიდე	168
*** გაშმაგდება და აღვირს გაწყვეტს.....	169
ჩვენი სიცოცხლე	170
*** ცაზე ბრწყინავდა შარავანდელი.....	171
*** ციხეთა ჩრდილში	172
სასაფლაო	173
*** შეუსვენებლივ	174
*** ზღვის მიძინებულ მკერდს რომ შეახებს	175
ვითარც ფსალმუნს	176
*** ზღვის მძვინვარე ქარიშხლებთან.....	177

*** ცა მკერდზე მესხ იბრაგუნებს	178
აქაც, იქაც	179
*** სად კავკასიის დიდი ქედია	180
*** ჩამავალ მზის მეწამული	181
*** ალბათ წინაპრისა არის	182
*** მიმწუხრისას სოფლის ბოლოს	183
*** ვით გადამფრენი გუნდი წეროთა.....	184
*** ცა	185
*** ღრუბლის ლოდს გვერდზე გადასწევს..	186
სიჩუმე და სიმყუდროვე	187
*** ტანთ აცვია ცეცხლის კაბა	188
*** შორიდან თვალებს მიბრიალებს	189
*** დრო	190
ღღე	191
სონეტს, ტერცინას, ტრიოლეტს	192
ტალღა	193
*** კოდალამ “მორზეს” ანბანით	194
*** სიცოცხლეს არ ვეძრახვი	195
*** ქარს კალთებით მიაქვს ფიფქი.....	196
*** როგორც მხედრები	197
*** სულ მანჯღრევს და მადვიძებს.....	198
ქრისტეს მხედარი	199
ბუნება.....	200

*** გაიიაღონებს იმედივით.....	201
*** პონტოს პირას მონანავე	202
XIX საუკუნე	203
*** ქუხილისგან დამფრთხალი	204
*** თოლიები კი ნაპირს ელტვიან.....	205
*** რა ეგულებათ იქ	206
როგორ მიყვარდი	207
ისევ თუთარჩელა	208
ო, სულო ჩემო	209
მწუხრი	210
თიბათვე	211
გათენება	212
მზე პირს იბანს	213
მისისიპი მისურით	214
მთვარე	215
*** ალვის ტოტზე დაკიდულ მთვარეს.....	216
*** ზღვა ცოფებს ყრის და... ..	217
*** ერთი ღრუბელი, ვით შავი კატა.....	218
*** არყოფნა არის მარადიული.....	219
*** დღე ღამის კალთას თავზე გვაფარებს..	220
სამთავისი	221
ეგრისის ციხე	222
ალბატროსი	223

ზაფხულის ღამე	224
ორი გაკვეთილი	225
მეგრული “ნანა”	226
ჩვენი ეზო	227
ის იყო ღმერთი	228
ვერ დაუძვრები	229
ელია	230
მე ვარსკვლავებში დავიდე ბინა	231
ეს არის უდაბნო	232
*** როდესაც ნახეს მინდორ-ველებმა.....	233
*** დღისა და ღამის სუნთქვას ვისმენდი....	234
ღამის ფანტომი	235
შავი ღრუბლები	236
*** ფეხდაფეხ დაგედევს არყოფნის შიში...237	
ოქროს საწმისი	238
ხილვა	239
ამდენი ღოცვით	240

2020.08.15

"საერთაშორისო მკვლევარების" 100-გვერდის
პროგრამის, საქართველოს მკვლევარების, საქართველოს
საერთაშორისო მკვლევარების, საქართველოს მკვლევარების
საერთაშორისო მკვლევარების პროგრამის
"საერთაშორისო მკვლევარების"
საერთაშორისო მკვლევარების, 3-6 კლასის მკვლევარების
საერთაშორისო მკვლევარების, 2020 წლის სექტემბერში
საერთაშორისო მკვლევარების პროგრამის
საერთაშორისო მკვლევარების, 100-გვერდის
პროგრამის მკვლევარების პროგრამის
საერთაშორისო მკვლევარების.

საერთაშორისო მკვლევარების
2020.08.15

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური უსალმუნები

100 ტომად
ტომი 60

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 60

გამომცემლობის

რედაქტორი

– ნინო რევიზიაშვილი

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი უშვერიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– გულნარა შელია

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ზურაბ დოღბაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიძის ქ. №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com